

Årsredovisning 2017

KPA Livförsäkring AB (publ)

KPA
PENSION

Tre fördelar med KPA Pension

Vi är det förvalda alternativet

KPA Pension är det förvalda alternativet inom de kommunala pensionsavtalen AKAP-KL, KAP-KL och PA-KFS. Arbetsgivarna och fackförbunden har bestämt att vi ska förvalta tjänstepensionen om den anställda inte gör ett annat val.

Vi har riktigt låga avgifter

Vi har marknadens lägsta avgift på traditionell pensionsförsäkring för anställda i kommuner och landsting. Det betyder att varje kund får mer pengar i pension. Avgifterna spelar en stor roll för hur stor den framtida pensionen blir.

Vi investerar enbart etiskt

Vi förvaltar tryggt och etiskt våra kunders pensionspengar. Det är viktigt med en god pension men inte på bekostnad av andra. Genom goda investeringar kan vi förändra framtiden och verka för en hållbar utveckling. Dessutom har vi fått utmärkelsen Sustainable Brand Index sex år i rad, Skandinaviens största undersökning av hållbara varumärken.

Innehåll

Sidan

Pensionsbolaget för kommuner och landsting	4
Året som gått	6
Förvaltningsberättelse	8
Finansiella rapporter	19
Noter	26
Underskrifter	75
Definitioner och begrepp	76

Pensionsbolaget för kommuner och landsting

KPA Pension är pensionsbolaget för kommun- och landstingsanställda. Vår historia sträcker sig ända tillbaka till 1922 då vi startade som en gemensam pensionskassa för elva städer. Idag är vi ett modernt pensionsbolag som för-
enar god avkastning och låga avgifter med ett aktivt hållbarhetsarbete.

De anställdas pensionsbolag

Idag sparar cirka 1,6 miljoner anställda i kommun, landsting och region till sin tjänstepension hos oss. Vi förvaltar sammanlagt mer än 170 miljarder kronor, pengar som ska ge trygga och etiska pensioner till bland annat lärare, sjuksköterskor, förskollärare, renhållningsarbetare och många andra yrkesgrupper.

Arbetsgivarnas pensionsbolag

Vi hjälper merparten av Sveriges kommuner, landsting och regioner samt ett stort antal kommunala bolag med pensionsadministration, försäkring och rådgivning. I vårt utbud finns förmedlingstjänst, beräkning och utbetalning av olika pensionsförmåner, förmånsbestämd försäkring samt beräkning och prognos av pensionsskuld. Den kollektivavtalade tjänstegrupplivförsäkringen på det kommunala området omfattar drygt en miljon arbetstagare. Dessutom kan vi erbjuda en mängd tilläggstjänster inom vår konsult- och kursverksamhet. Cirka 2 000 arbetsgivare är kunder hos oss.

Det förvalda alternativet

KPA Pension är det förvalda alternativet inom de kommunala pensionsavtalen AKAP-KL, KAP-KL och PA-KFS. Fackförbund och arbetsgivare har bestämt att vi ska förvalta tjänstepensionen om den anställda inte gör ett annat val.

Riktigt låga avgifter

Vi har marknadens lägsta avgift på traditionell pensionsförsäkring för anställda i kommuner och landsting. Det betyder att varje kund får mer pengar i pension. Avgifterna spelar en stor roll för hur stor den framtida pensionen blir. Under året fattades beslut om generella avgiftssänkningar, som träder i kraft 1 januari 2018.

Hållbara investeringar

Vi förvaltar tryggt och etiskt våra kunders pensionspengar. Det är viktigt med en god pension men aldrig på bekostnad av andra. Genom miljöriktiga och etiska investeringar vill vi förändra framtiden och verka för en hållbar utveckling.

Organisationsförändringar 2017

Vi har inte gjort några betydande organisationsförändringar under året.

Vår vision

Våra kunder ska känna sig trygga i en hållbar värld.

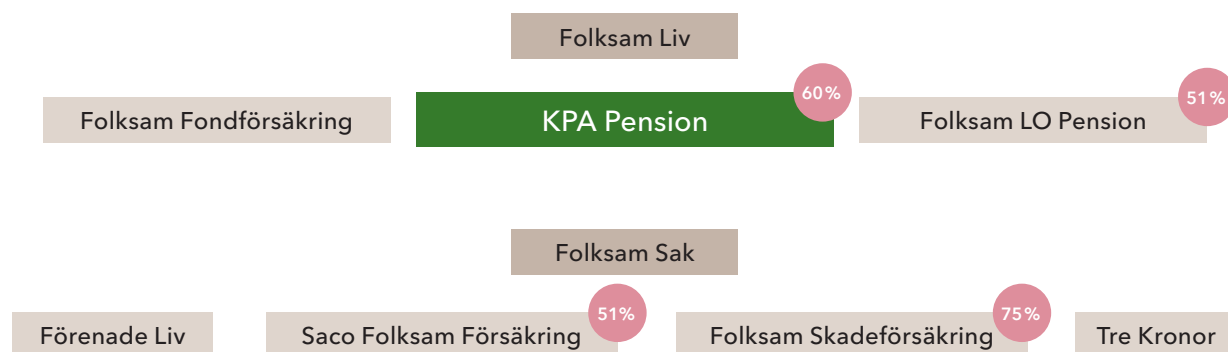
Vår affärsidé

KPA Pension erbjuder kollektivavtalad tjänstepension till kommunsektorn. Vi kombinerar trygga pensioner med etiska placeringar.

Våra ägare

KPA Pension är ett företag inom Folksamgruppen. Vi ägs till 60 procent av Folksam och till 40 procent av SKL, Sveriges kommuner och landsting. Vårt huvudkontor ligger i Stockholm men vi har också verksamhet i Sundsvall. Vi har ingen verksamhet utanför landets gränser.

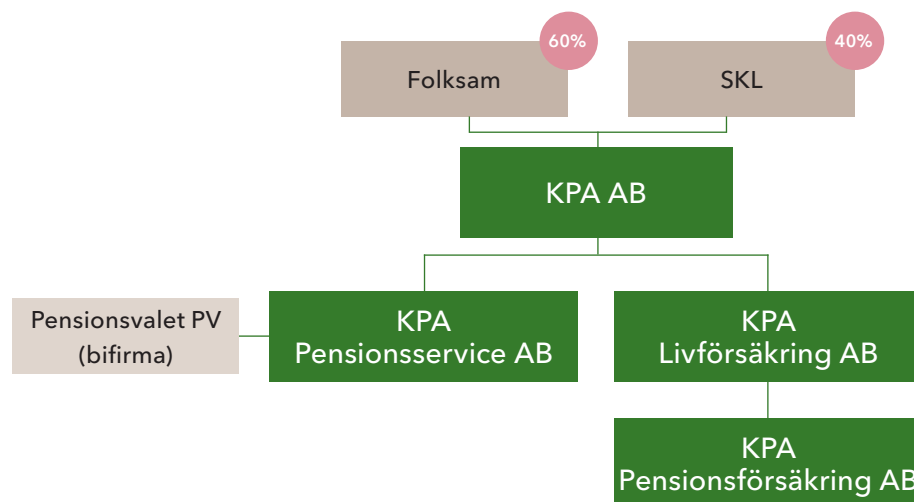
KPA Pension – del av Folksamgruppen

Folksamgruppen omfattar de två moderföretagen Folksam Liv (Folksam ömsesidig livförsäkring) och Folksam Sak (Folksam ömsesidig sakförsäkring) med dotterföretag. Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels det helägda dotterföretaget Folksam Fondförsäkring (Folksam Fondförsäkringsaktiebolag), dels delägda företag som bolagen inom KPA Pension, som ägs till 60 procent, och Folksam LO Pension (Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag), som ägs till 51 procent. KPA Pension omfattar KPA AB,

KPA Livförsäkring AB, KPA Pensionsförsäkring AB och KPA Pensions-service AB. Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Tre Kronor (Tre Kronor Försäkring AB), Förenade Liv (Förenade Liv Grupp-försäkring AB) samt SalusAnsvar AB i likvidation, dels delägda bolag som det finska försäkringsbolaget Folksam Skadeförsäkring AB som ägs till 75 procent. SalusAnsvar AB i likvidation äger i sin tur 51 procent i (Saco Folksam Försäkring) Saco Folksam Försäkrings AB.

Två ägare och två kundgrupper

Året som gått

Lägsta avgifter

bland jämförbara bolag för traditionell försäkring
AKAP-KL och KAP-KL

Antog målen i Agenda 2030.
Fokus på SDG 11, hållbara städer

Branschens bästa genomsnittliga
total avkastning under
perioden 2008–2017 med

Källa: Svensk Försäkring

7,5%

Deltog på
42
stämmor

KPA Pension blev
för sjätte året i rad det
mest hållbara varumärket
i pensionsbranschen, enligt
Sustainable Brand Index.

Vi betalade ut
18 miljarder kronor
till 550 000
pensionärer

KPA Pension fick
betyget "Väl godkänt" för sina
hållbara investeringar inom
traditionell försäkring, enligt
Max Matthiessens årliga rank-
ning. Undersökningen görs för
femte året i rad och precis som
tidigare år ligger KPA Pension
på en väl godkänd nivå inom
traditionell försäkring.

Hög kundnöjdhet

95%

för arbetsgivarkunder
inom kommuner och
landsting

63%

för individkunder

Gröna obligationer

KPA Pension investerade
under året 4,2 miljarder kronor
i gröna obligationer.

Vi kompenserade våra
koldioxidutsläpp med
det dubbla genom att
plantera träd i Vi-skogen

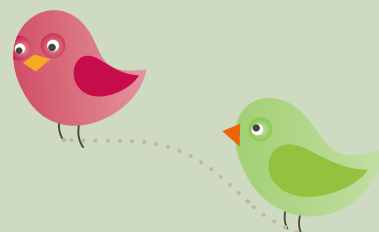

Foto: Vi-skogen

2017 planterade vi
22 fotbollsplaner med träd
i Vi-skogen.

Tillsammans med privatekonomen
Annika Creutzer tog vi fram en bok
"Välkommen till jobbet!" som riktar
sig till de som är nya på den
svenska arbetsmarknaden.

TCFD | TASK FORCE ON
CLIMATE-RELATED
FINANCIAL
DISCLOSURES

KPA Pension ställde sig bakom
internationellt klimatupprop

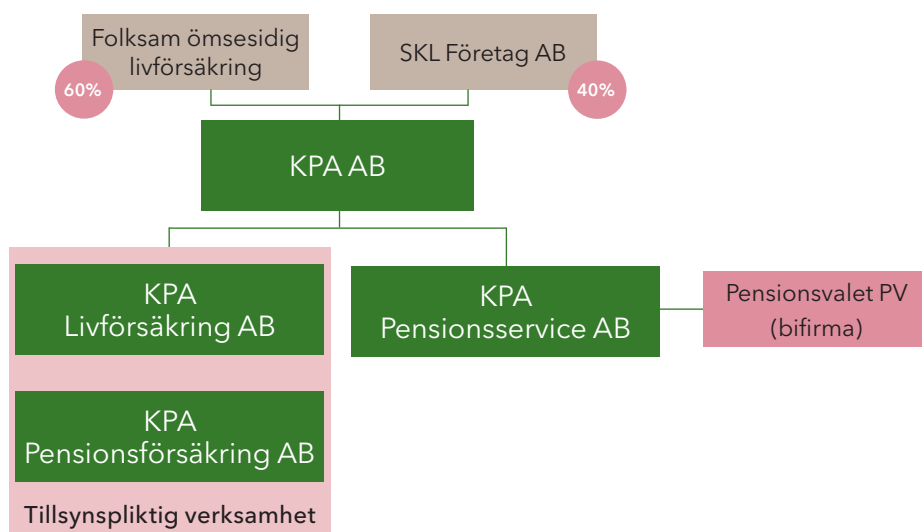
Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören (vd) för KPA Livförsäkring AB (publ) (KPA Livförsäkring) med organisationsnummer 502010-3502 avger härmed årsredovisning för 2017, företagets 55:e verksamhetsår. Styrelsen har sitt säte i Stockholm.

Ägarförhållanden och koncernstruktur

KPA Livförsäkring är ett helägt dotterföretag till KPA AB (556527-7182). KPA AB ägs till 60 procent av Folksam ömsesidig livförsäkring (502006-1585), nedan kallat Folksam Liv, och till 40 procent av Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, genom SKL Företag AB (556117-7535). KPA AB äger

förutom KPA Livförsäkring även KPA Pensions-service AB (556569-1077) med bifirman Pensionsvalet PV. KPA Livförsäkring äger KPA Pensionsförsäkring AB (publ) (516401-6544), nedan kallat KPA Pensionsförsäkring. För information om dotterföretag till KPA Pensionsförsäkring hänvisas till not 33.

KPA Livförsäkring är, liksom sitt dotterföretag KPA Pensionsförsäkring ett icke vinstutdelande försäkringsföretag. Företagen får inte dela ut vinst och konsolideras inte. Allt överskott återförs till försäkringstagarna.

Samverkan med närstående företag sker inom bland annat distribution, administration och kapitalförvaltning för att nå stordriftsfördelar till nytta för kunderna.

Alla KPA-företag har säte i Stockholm och benämns nedan KPA Pension.

Verksamhet

Samtliga KPA-företag bedriver verksamhet under det gemensamma varumärket KPA Pension och erbjuder traditionell pensionsförsäkring, fondförsäkring, livförsäkring, pensionsadministration, valcentral och kapitalförvaltning med etisk inriktning. KPA Pension är via dotterföretaget KPA Livförsäkring försäkringsgivare och leverantör av den kommunala tjänstegrupplivförsäkringen (TGL-KL). Tjänstegrupplivförsäkringen är en avtalsförsäkring grundad på det centrala kollektivavtalet mellan den kommunala arbetsmarknadens parter. Företaget hanterar tjänstegrupplivförsäkringen åt hela kollektivet inom det kommunala området, och har därmed över 1,1 miljoner kunder fördelade på knappt 2 000 arbetsgivare. Årligen hanteras drygt 2 000 TGL-ärenden.

KPA Livförsäkring tillhandahåller även en fortsättningsförsäkring (TGL-FO) som komplement till tjänstegrupplivförsäkringen. Kommuner och landsting har dessutom möjlighet att teckna en grupplivförsäkring för förtroendevalda (GL-F) i KPA Livförsäkring.

KPA Livförsäkring har varit verksamt sedan den 1 januari 1963.

Väsentliga händelser under året

Johan Sjöström utsågs till vd i KPA Livförsäkring efter en tid som tillförordnad vd i företaget. I november tillträdde Daniel Larsson tjänsten som chef för Verksamhetsområde Chefsaktuarie och Controlling inom KPA Pension och han blev då även Chefsaktuarie i KPA Livförsäkring. Daniel Larsson kommer närmast från Skandia AB där han varit Chefsaktuarie och CFO.

KPA Livförsäkring investerade totalt 120 miljoner kronor i gröna obligationer. Sammantaget har KPA Livförsäkring hittills investerat drygt 174 miljoner kronor i gröna obligationer.

Under hösten fattade KPA Livförsäkring beslut, till följd av företagets starka ekonomi, att ytterligare rabattera premien som arbetsgivarna betalar för TGL-KL. Premien utgör enligt tariff 0,14 procent av lönesumman. Genom beslutet sänks arbetsgivarens kostnad för TGL-KL, från 0,07 procent (2017) till 0,04 procent (2018) av lönesumman.

I juni 2017 publicerade KPA Livförsäkring för första gången solvens- och verksamhetsrapporter (Solvency and Financial Condition Report, SFCR) avseende verksamhetsåret 2016.

Ekonomisk översikt

Premienivån är oförändrad jämfört med föregående år, det vill säga 0,14 procent av årslönesumman. KPA Livförsäkrings starka finansiella ställning gör att en del av premien kan finansieras med egna medel (fond för tilldelad återbäring, FTÅ). För 2017, liksom för 2016, betalar kunderna 0,07 procent av årslönesumman. Företagets styrelse har beslutat att för 2018 öka finansieringen från FTÅ ytterligare, vilket medför att kunderna endast betalar 0,04 procent av årslönesumman. Företagets totala premieinkomst uppgick under året till 279 (266) miljoner kronor.

Kapitalavkastningen i KPA Livförsäkring har under året varit mycket god, se mer under avsnittet Kapitalförvaltning och -avkastning, vilket möjliggjort att företaget kunnat göra ännu en avsättning till fond för tilldelad återbäring. Denna gång med 200 (150) miljoner kronor, och därmed uppgick fonden till 1 755 (1 695) miljoner kronor vid årets slut.

Utbetalda försäkringsersättningar, inklusive skaderegleringskostnader, har fortsatt att minska beroende på minskat antal dödsfall bland kunder med efterskydd, vilket i sin tur kan kopplas till minskning av antalet sjuka som har rätt till efterskydd. Totalt utbetalda försäkringsersättningar uppgick för året till 298 (310) miljoner kronor.

Livförsäkringsavsättningar och avsättningen för oreglerade skador minskade under året med 89 (30) miljoner kronor. Det beror i huvudsak på ett minskat antal som har efterskydd, uppdaterad beräkningsparameter samt upplösning av reserv för oreglerade skador.

Företagets verksamhet är stabil med jämna volymer mellan åren. Företagets driftskostnader uppgick till 23 (20) miljoner kronor. Förändringen i driftskostnader jämfört med föregående år beror främst på anpassningar till nya regulatoriska krav.

Det tekniska resultatet uppgick till 4 (57) miljoner kronor. Det lägre resultatet jämfört med 2016 beror i huvudsak på den högre avsättningen till fond för tilldelad återbäring. Årets resultat efter skatt blev 47 (122) miljoner kronor.

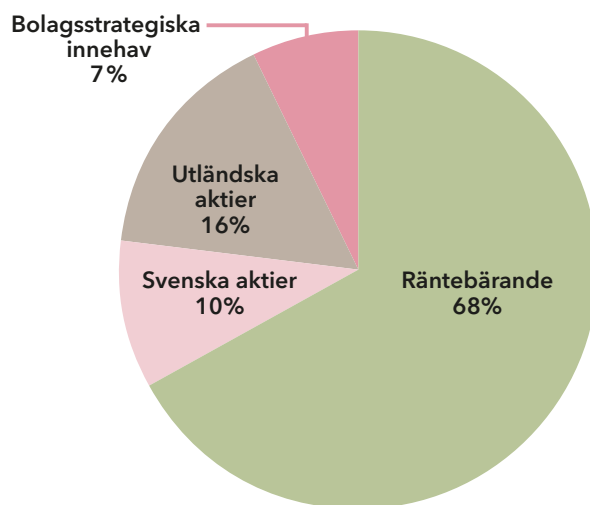
Kapitalförvaltning och -avkastning

För att nå en god riskspridning och avkastning fördelas företagets investeringar på olika tillgångsslag och marknader. Investeringar görs främst i räntebärande värdepapper och aktier. Dessutom finns ett företagsstrategiskt innehav, dotterföretaget KPA Pensionsförsäkring. Tillgångarna förvaltas utifrån ett ansvarsfullt perspektiv med såväl etisk som miljömässig hänsyn, utan att göra avkall på avkastningskrav och lämplig risknivå.

Tillväxten i Sverige och övriga världen har på det hela taget varit god under 2017. Trots detta har inflationen haft svårt att komma upp till Riksbankens och europeiska centralbankens mål på 2 procent. Detta har föranlett fortsatta penningpolitiska stimulanser i form av låga styrräntor och fortsatta stödköp av obligationer från såväl europeiska

centralbanken som den svenska Riksbanken. Det låga ränteläget i Sverige och Europa vid ingången av året bestod året ut. Detta har inneburit en måttlig avkastning på räntebärande placeringar samtidigt som den goda tillväxten gett stöd åt en fortsatt positiv börsutveckling.

KPA Livförsäkrings förvaltade kapital uppgick vid utgången av 2017 till totalt 5 134 (5 185) miljoner kronor, varav cirka 68 (67) procent utgjordes av räntebärande värdepapper utgivna av stater och kommuner och bostadsinstitut, eller motsvarande. Totalt uppgick räntebärande placeringar till 3 472 (3 475) miljoner kronor och durationen i den räntebärande portföljen var under året cirka 3,5 (3,5) år. Aktieportföljen, bestående av noterade svenska och utländska aktier, stod för cirka 26 (26) procent av det förvaltade kapitalet och uppgick till 1 318 (1 366) miljoner kronor. Värde på dotterföretaget KPA Pensionsförsäkring uppgick vid årets slut till 344 miljoner kronor, motsvarande cirka 7 (7) procent av kapitalet. Valutaexponeringen har under året varit cirka 13 procent.

Totalavkastningen för år 2017 på företagets tillgångar var 3,0 (4,8) procent, motsvarande 153 (246) miljoner kronor. Det som i huvudsak förklarar totalavkastningen är företagets strategiska tillgångsfördelning, vilken bland annat styrs av försäkringsåtagandenas art och företagets risktolerans. Mot bakgrund av vald

tillgångsfördelning förklaras årets avkastning främst av en mycket god utveckling för aktier i kombination med en svag avkastning för räntebärande tillgångar. Avkastningen på aktier blev 9,7 (12,0) procent och för räntebärande tillgångar 0,6 (2,7) procent.

Totalavkastningstabell

	Mkr			Totalavkastning, %				
	Ingående marknads-värde 2017-01-01	Utgående marknads-värde 2017-12-31	Total-avkastning 2017	2017	2016	2015	2014	2013
Räntebärande placeringar	3 475	3 472	21	0,6	2,7	1,0	6,3	-0,2
Aktier	1 366	1 318	132	9,7	12,0	7,2	22,2	29,1
Special-placeringar	0	0	0	-22,8	22,9	11,4	28,8	2,6
Företagsstrategiska innehav	344	344	-	-	-	-	-	-
Summa	5 185	5 134	153	3,0	4,8	2,4	9,6	7,2

Totalavkastningstabellen är uppställd enligt rekommendation från Svensk Försäkring och företagets riktlinjer för mätning och rapportering av totalavkastning. I not 35 redovisas hur totalavkastningstabellen är kopplad till resultat- och balansräkningen.

Hållbarhet

KPA Pension förvaltar tryggt och etiskt kunders pensionspengar. KPA Pension arbetar för en hållbar framtid sedan 1998 genom att ta ett aktivt ansvar för människa och miljö. Hållbarhetsarbetet tar avstamp i visionen att kunderna ska känna sig trygga i en hållbar värld och i deras önskemål om en trygg och hållbar pension. För att leva upp till det arbetar KPA Pension med etiska placeringar, ställer miljökrav på leverantörer och försöker leva som man lär i den egna verksamheten.

KPA Pensions etiska placeringskriterier utgör grunden för alla investeringar. Det innebär att KPA Pension påverkar de företag där investeringar görs i att ta ett större ansvar för mänskliga rättigheter, antikorrup­tion och miljö. KPA Pension utesluter också verksamheter som inte stödjer visionen. Det betyder att investeringar inte görs i företag som tillverkar vapen, tobak, alkohol eller erbjuder kommersiell spelverksamhet. KPA Pension har också i allt större utsträckning börjat göra investeringar som tydligt styr mot en hållbar utveckling. Här är investeringarna i gröna obligationer, där medel utlånas till projekt som är öronmärkta till miljö- och klimatanpassade projekt, ett tydligt exempel på det.

Hållbarhetsarbetet ställer också krav på företaget. KPA Pension är miljöcertifierat enligt ISO 14001 sedan 1998 och arbetar medvetet med att minimera

den egna miljöpåverkan, att skapa en bra arbetsmiljö för alla anställda och att stödja olika sociala engagemang i samhället. Det systematiska miljöarbetet har gjort att koldioxidavtrycket är på väg att halveras jämfört med 1998 och sedan 2003 är verksamheten koldioxidneutral.

KPA Pension har några utvalda samarbetspartners inom ramen för hållbarhetsarbetet. KPA Pension stödjer vissa projekt och organisationer med pengar och engagemang. Vad gäller koldioxidkompensation har det mångåriga stödet till plantering av träd i Afrika fortsatt inom ramen för Vi-skogens projekt.

KPA Pension är också ansluten till ett antal samarbetsorganisationer vilket innebär att KPA Pension strävar efter att följa organisationernas riktlinjer och värderingar när kundernas pengar placeras. KPA Pension är anslutet till Global Compact, Principles for Responsible Investments (PRI), Transparency International Sverige, Carbon Disclosure Project, Diversity Charter samt Sweden Green Building Council. I slutet av 2017 undertecknade KPA Pension även finansvärldens internationella klimatupprop Task Force on Climate-related Financial Disclosures, TCFD. Ramverket ska stödja företagens strävan efter att ge kvalitativ hållbarhetsinformation till finanssektorns intressenter, samt till tillsynsmyndigheterna.

Under året har KPA Pension fortsatt arbetet med att minska klimatexponeringen i investeringarna. Mätning och publicering av vårt koldioxidavtryck sker årligen sedan 2014. KPA Pension har under 2017 investerat cirka 4,2 miljarder kronor i gröna obligationer, främst till kommuner, som ett led i att återinvestera i gröna projekt hos arbetsgivarkunderna.

Som ett led i att föra dialog med framgångsrika kommuner inom hållbarhet har KPA Pensions vd Britta Burreau under året genomfört ett flertal möten med kommunstyrelsens ordförande och ledande tjänstemän i bland annat Uppsala, Växjö, Göteborg, Linköping, Örebro, Östersund och Luleå. Mötena har syftat till att lyssna och föra dialog kring hur KPA Pension kan medverka till den omställning som sker i kommunerna, bland annat vad gäller hållbara infrastrukturinvesteringar samt förnyelse av kommunala bostadsbestånd.

Under året har ett arbete påbörjats för att se över samarbetet mellan de gemensamma funktionerna inom hållbarhet i Folksam vars resurser och kompetenser KPA Pension använder i sitt hållbarhetsarbete. Målsättningen är att mer effektivt utnyttja de gemensamma resurserna i Folksam.

Företaget upprättar enligt 7 kap 31 a§ inte någon lagstadgad hållbarhetsrapport. Moderföretaget KPA AB 550527-7182, Stockholm, upprättar hållbarhetsrapport för koncernen där företaget ingår. Rapporten KPA Pensions Hållbarhetsredovisning 2017 finns på webbplatsen www.kpa.se. Där finns också bolagsstämorapporten som redovisar de frågor som KPA Pension har lyft på bolagsstämmor under året.

Medarbetare

KPA-företagen ingår i Folksam som tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera företag inom Folksam. För mer information om företag inom Folksam, se not 33 Upplysningar om närstående. Folksam har en gemensam HR-funktion som ger stöd i HR-processerna för samtliga företag inom Folksam. I Folksam i Sverige arbetar närmare 3 900 medarbetare på olika företag och orter. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe och inom KPA Pension finns cirka 100 medarbetare.

KPA Pension ska vara en attraktiv arbetsplats med kända och konkurrenskraftiga erbjudanden till nuvarande och framtida medarbetare. I årets medarbetarundersökning i KPA Pension låg totalindex

på en fortsatt hög nivå, 81 (80) procent positiva svar i genomsnitt och 84 (82) procent svarar att de gärna eller mycket gärna vill arbeta kvar i KPA Pension framöver.

KPA Pension ska ha miljöer med processer, informationsstöd och teknik som stödjer effektivitet och legala krav och som dessutom främjar god hälsa och motivation. Under 2017 har KPA Pension följt upp och arbetat aktivt för att minska sjukfrånvaron på både individ- och gruppnivå. Den totala sjukfrånvaron har trots detta ökat något under året.

För att ha pensionsbranchens mest nöjda kunder ska KPA Pension ha chefer och ledare som genom ett strategiskt och coachande förhållningssätt tar ansvar för kompetensförsörjning och rätt prestation. Under våren 2017 lanserades KPA Pensions kompetensutvecklingsprogram för medarbetare.

Under 2018 ersätts personuppgiftslagen (PUL) av en ny dataskyddsförordning (GDPR). Alla medarbetare i KPA Pension har under 2017 genomfört lärande i informationssäkerhet i syfte att öka medvetenheten om de hot som finns, samt skydda KPA Pension och kundernas information.

Löner, ersättningar och övriga villkor

KPA Pension är genom medlemskapet i Arbetsgivarföreningen KFO bundet av kollektivavtal om löner och allmänna anställningsvillkor. Enligt KPA Pensions ersättningspolicy ska lönerna vara individuella och differentierade, motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar. KPA Pension har, med undantag för Folksams belöningsprogram, inga rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande. Vad gäller jämförbara löner inom KPA-företagen låg skillnaden i medellön mellan kvinnliga och manliga medarbetare på cirka 14 procent för 2017. Vid en nedbrytning på likvärdiga arbeten låg löneskillnaden på cirka 6 procent.

Medarbetarna inom KPA Pension omfattas av Folksams belöningsprogram, som syftar till att synliggöra och sätta fokus på de övergripande affärsstrategierna och målen. Belöningsprogrammet omfattar samtliga medarbetare inom Folksams svenska verksamhet utom Folksams vd koncernledning, vd och vice vd i dotterföretagen samt chefen för internrevision i Folksam Sak respektive Folksam Liv. Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kronor

upp till maximalt 20 000 kronor per medarbetare, beroende på grad av måluppfyllelse. Utfall från belöningsprogrammet betalas inte ut som kontant ersättning utan avsätts i en pensionsförsäkring.

Medelantal anställda samt löner och ersättningar, med särskild specifikation på ersättningar till ledande befattningshavare, redovisas i not 34 Medelantal anställda samt löner och ersättningar.

Väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

Resultatutvecklingen påverkas i hög grad av börs- och valutakursers utveckling liksom av förändringar i det allmänna ränteläget. Dessa påverkas i sin tur av förändringar av makroekonomiska faktorer såsom tillväxt, inflation och arbetslöshet. Riskerna och de beslut som fattas för att hantera dessa påverkar företagets ekonomiska ställning och förmåga att nå dess mål. Genom aktiva, kontrollerade och affärsmässiga beslut med beaktande av risker skapas förutsättningar att erbjuda kunderna trygga försäkringslösningar. Av den anledningen är det viktigt att risker hanteras och kontrolleras på ett strukturerat sätt, både i ett kort och ett långt tidsperspektiv. En beskrivning av KPA Livförsäkrings samlade risker och hur de styrs samt hanteras återfinns i not 3.

Bolagsstyrning

God bolagsstyrning handlar om att säkerställa att företag sköts på ett hållbart, ansvarsfullt och så effektivt sätt som möjligt. En övergripande målsättning med företagets bolagsstyrning, förutom att den ska överensstämma med övergripande vision, mål om nöjda kunder och etiska principer, är att säkerställa en god avkastning för ägarna.

Bolagsstyrningen av KPA Livförsäkring följer de regelverk som gäller inom moderföretaget och utgår från svensk lagstiftning, och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. KPA Pension tillämpar också Svensk kod för bolagsstyrning. Utöver de externa styrande regelverken finns interna regelverk, klassificerade som övergripande, som fastställts av stämman, styrelse eller vd. Instruktioner och regelverk som har fastställts i moderföretagets styrelse och som har bäring på KPA Livförsäkring tas därefter, efter anpassning till företagets verksamhet, i KPA Livförsäkrings styrelse. Vissa av regelverken fastställs årligen, oavsett om de förändras eller inte.

Varje kvartal redovisas för styrelsen den ekonomiska ställningen i form av de kvartalsboksutslut som upprättas.

Företagsledning

Britta Burreau, vd KPA AB och KPA Pensionsförsäkring, född 1964

Inge Bäckström, verksamhetsområde Parter och ledningsstöd, född 1956

Johan Sjöström, affärsområde Individ och marknad samt vd i KPA Livförsäkring, född 1968

Ninni Wibeck, affärsområde Arbetsgivare och försäljning samt vd KPA Pensionservice AB, född 1973

Daniel Larsson, verksamhetsområde Chefsaktuarie och controller, född 1982

Adjungerade:

Jeanette Almér, verksamhetsområde Affärsutveckling, född 1973

Camilla Ankelstam, biträdande avdelningschef IT Liv och Pension, född 1972

Mats Hägglund, sektionschef Liv- och Pensionservice samt vd Folksam Service AB, född 1978

Framtida utveckling

Den framtida utvecklingen för KPA Livförsäkring kan sammanfattas i ett antal större trender som påverkar verksamheten. Det handlar framför allt om demografiska förändringar, hållbarhet, digitalisering och regelverksförändringar.

Hållbarhet

För att lyckas med ett långsiktigt hållbarhetsarbete är det avgörande att både styrelse och medarbetare har ett starkt engagemang att driva dessa frågor. För att möjliggöra det genomförs återkommande utbildningsinsatser inom företaget i syfte att stärka kunskapen inom hållbarhetsområdet. Det är sannolikt att det kommer att ställas större krav på finansiella aktörer att redovisa vilka resultat företagen uppnår i hållbarhetsarbetet. KPA Livförsäkring har en stor möjlighet att påverka, inte minst genom investeringsverksamheten. Genom att på ett hållbart sätt investera i samhällsutvecklingen, med fokus på SDG mål nr 11, vill KPA ligga i framkant i debatten om att bra avkastning och ljusare framtidsutsikter går hand i hand.

Digitalisering

Digitaliseringen skapar ett starkt tryck från kunder att få tillgång till bättre och effektivare digitala tjänster, samtidigt är det centralt att KPA Livförsäkring är ett företag som tar tillvara på de möjligheter som digitaliseringen ger upphov till.

Det ska vara enkelt och effektivt att som kund möta KPA Pension. För arbetsgivarkunderna är den fortsatta lanseringen av administrationsplattformen Nya KPA Direkt ett sådant exempel. Ett annat är utvecklingen av E-val för de anställda som innebär att val av tjänstepensionsförvaltare och förvaltningsform kan ske via självbetjäningstjänster på Pensionsvalet. KPA Pension möter också i allt större utsträckning de anställdas behov av pensionsinformation via inloggade tjänster. Där kan de anställda bland annat få tillgång till sin pensionsprognos samt genom sömlös inloggning nå tjänsten på MinPension för att få en samlad bild av den intjänade pensionen. För KPA Pension innebär digitalisering en möjlighet att förenkla tillvaron för kunderna. Tjänsterna ska vara enkla att använda och bidra till att kunderna sparar tid samt förenkla och effektivisera KPA Pensions processer. Under det senaste året har KPA Pension förstärkt med nyckelkompetens som ska bidra till att öka takten i denna förflyttning.

Kommande regelverksförändringar

Inom regelverksområdet pågår ett antal större förändringar vilka väsentligt kommer att prägla KPA Livförsäkrings verksamhet. Kommande regelverksförändringar kan komma att påverka företagets risker och riskhantering. KPA Livförsäkring bevakar löpande utvecklingen och analyserar eventuella konsekvenser av förändrade regelverk.

Den första augusti 2017 trädde den nya lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) med tillhörande föreskrifter från Finansinspektionen (FFFS 2017:11) i kraft. Lagen syftar till att förhindra att företag utnyttjas för penningtvätt och terrorismfinansiering. Reglerna innebär påtagliga förändringar för livförsäkringsföretag. Ändringarna innebär att åtgärder måste vidtas på områden som är förknippade med en relativt låg risk för penningtvätt, till exempel tjänstepensioner. Till övriga förändringar hör bland annat skärpta krav på intern kontroll, visselblåsnings-system, funktioner för regelefterlevnad, förändrade

regler om kundkännedom avseende förmånstagare och verklig huvudman samt höjda sanktionsavgifter och individuellt ansvar för styrelse och ledning.

IASB har i maj 2017 publicerat standarden IFRS 17 Insurance contracts som ska tillämpas från första januari 2021. Standarden är ännu inte antagen i EU. IFRS 17 innebär stora förändringar i värdering, en förändrad presentation av resultaträkningens poster och en ny intäktsredovisning. I vilken utsträckning standarden blir tillämplig på onoterade försäkringsföretag i Sverige är oklart och Finansinspektionen utreder för närvarande hur implementationen ska ske i Sverige. Inom KPA Pension har ett projekt påbörjats för att analysera effekterna av standarden. IFRS 9 Finansiella instrument omfattar nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument. Standarden träder i kraft första januari 2018 men KPA Pension kommer att använda möjligheten att samordna tillämpningen av IFRS 9 och IFRS 17, vilket möjliggörs av det tillägg till IFRS 4 som IASB har gett ut. Under 2017 har KPA Pension analyserat effekterna av IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder, som börjar gälla första januari 2018. Syftet med en ny intäktsstandard är att ha en enda principbaserad standard för samtliga branscher som har avtal med kunder. Standarden medför inga ändringar för KPA Pension utan endast utökade upplysningskrav. Den nya standarden IFRS 16 Leases ska tillämpas från och med första januari 2019. Standarden innebär förändringar framför allt för leasingtagare, vilket innebär att leasingtagare redovisar i princip alla leasingavtal med en nyttjanderätt som en tillgång och en leaseingskuld i balansräkningen. Redovisningen för leaseingsgivaren är i all väsentligt oförändrad. Det återstår att utreda hur KPA Pensions finansiella rapportering kommer att påverkas. För mer information hänvisas till not 1 Redovisningsprinciper.

Gällande försäkringsdistributionsdirektivet (IDD) har regeringen kommit med sitt förslag kring hur IDD ska implementeras i Sverige.

Regelverket innehåller bland annat regler om ersättningsmodeller, skärpta krav på utbildning, transparens och information till kund. IDD börjar gälla den första juli 2018. KPA Pension har sedan ett tag tillbaka arbetat med direktivet för att anpassa verksamheten till det nya regelverket. Det finns fortfarande en del oklarheter i regelverket och det

återstår för Finansinspektionen att skriva föreskrifter med mer detaljerade regler. Regelverket för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter) trädde i kraft redan den första januari 2018.

Ett annat regelverk som börjar tillämpas från och med maj 2018 är den nya dataskyddsförordningen, General Data Protection Regulation (GDPR) som ersätter Personuppgiftslagen (PUL). Den innebär en skärpning av hur organisationer inom EU får behandla personuppgifter. GDPR syftar till att stärka och skapa ett mer enhetligt dataskydd för personer inom EU. KPA Livförsäkring arbetar intensivt med att anpassa verksamheten till det nya regelverket.

Det pågår även ett arbete med att förbereda verksamheten för kommande tjänstepensionsreglering som träder i kraft första januari 2019. KPA Livförsäkring har startat upp ett program med syfte att följa och analysera utifrån KPA Livförsäkrings intressen. Regeringen kom med ett inriktningsbeslut i oktober 2016 och ny tjänstepensionsreglering var ursprungligen tänkt att remitteras under hösten 2017 men har flyttats fram till april 2018. Den nya lagen kommer att utgöra ett alternativt regelverk till Solvens II för drivande av tjänstepensionsverksamhet.

Femårsöversikt

Mkr	2017	2016	2015	2014	2013
Resultat					
Premieinkomst	279	266	252	245	341
Kapitalavkastning netto i försäkringsrörelsen	145	241	118	452	326
Försäkringsersättningar, netto	-285	-300	-335	-339	-326
Återbäring och rabatter	-200	-150	-100	-275	-500
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	4	57	17	84	-52
Årets resultat	47	122	12	90	101
Ekonomisk ställning					
Placeringstillgångar till verkligt värde	5 038	5 112	4 923	4 857	4 709
Försäkringstekniska avsättningar	2 491	2 532	2 545	2 594	2 406
Konsolideringskapital	2 691	2 702	2 656	2 613	2 554
Uppskjuten skatt i konsolideringskapital	117	127	102	102	75
Kollektiv konsolidering	2 574	2 575	2 554	2 538	2 479
Kollektiv konsolidering, i %	203	202	200	198	203
Solvensrelaterade beloppsuppgifter ¹⁾					
Kapitalbas ²⁾	-	-	2 554	2 538	2 480
Erforderlig solvensmarginal ³⁾	-	-	376	430	388
Kapitalbas för försäkringsgruppen ^{2) 4)}	-	-	54 371	51 646	45 078
Erforderlig solvensmarginal för försäkringsgruppen ^{3) 4)}	-	-	3 798	3 568	2 896
Kapitalbas	2 450	2 396			
varav primärkapital	2 450	2 396			
varav tilläggskapital	-	-			
Minimikapitalkrav	227	232			
Solvenskapitalkrav	783	748			

1) Från och med januari 2016 ska solvensrelaterade uppgifter enligt Solvens II lämnas i årsredovisningen.

2) Kapitalbas beräknad enligt Solvens I.

3) Erforderlig- och gruppbaserad solvensmarginal för jämförelseåren 2015-2013 beräknas enligt Solvens I. Fr o m 2016 tillämpas Solvens II och därmed lämnas uppgift om minimi- och solvenskapitalkrav.

4) Här ingår KPA Livförsäkring och KPA Pensionsförsäkring.

Femårsöversikt, forts.

Mkr	2017	2016	2015	2014	2013
Dotterföretaget KPA Pensionsförsäkring*					
Premieinkomst	13 378	12 138	11 726	10 172	9 889
Kapitalavkastning netto i försäkringsrörelsen	7 065	9 007	3 993	15 270	8 378
Försäkringsärsättningar, netto	-3 738	-3 616	-3 782	-2 793	-2 054
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	9 172	7 281	4 099	6 923	14 082
Årets resultat	9 062	7 175	3 828	6 627	13 897
Ekonomisk ställning					
Placeringstillgångar till verkligt värde	166 000	152 260	136 734	127 691	104 439
Försäkringstekniska avsättningar	106 262	99 252	89 431	82 141	65 610
Konsolideringskapital					
Aktiekapital	300	300	300	300	300
Övrigt eget kapital	66 144	58 130	51 863	49 153	42 645
Summa Konsolideringskapital	66 444	58 430	52 163	49 453	42 945
Kollektiv konsolidering	2 142	2 831	2 768	2 980	1 586
Kollektiv konsolidering, i %	101	102	102	102	102

*) Konsolideras ej med KPA Livförsäkring

	2017	2016	2015	2014	2013
Nyckeltal Moderföretaget KPA Livförsäkring					
Förvaltningskostnadsprocent	0,7	0,6	0,6	0,6	0,3
Direktavkastning, procent	1,1	1,3	1,5	2,0	2,0
Totalavkastning, procent ¹⁾	3,0	4,8	2,4	9,6	7,2
Solvensknot ²⁾	3,1	3,2	6,8	5,9	6,4

1) Totalavkastningen är redovisad enligt Svensk Försäkringsrekommendation för rapportering av totalavkastning.

2) Från och med 2016 baseras Solvenskvoten på Solvens II.

Femårsöversikt, forts.

	2017	2016	2015	2014	2013
Nyckeltal					
Dotterföretaget					
KPA Pensionsförsäkring*					
Förvaltningskostnadsprocent	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
Direktavkastning, procent	1,5	1,8	2,2	2,1	2,4
Totalavkastning, procent	4,6	6,6	3,3	13,3	8,2
Solvenskvot	16,3	15,4	15,2	15,8	17,1

* Konsolideras ej med KPA Livförsäkring

Förslag till vinstdisposition

Till årsstämmans förfogande står enligt balansräkningen

Konsolideringsfond	2 460 983 789
Årets resultat	47 055 768
Totalt, kronor	2 508 039 557

Styrelsen och vd föreslår stämman att 2 508 039 557 kronor balanseras i ny räkning.

Finansiella rapporter

Förvaltningsberättelse	8
Resultaträkning.....	20
Rapport över totalresultat.....	21
Balansräkning	21
Rapport över förändringar i eget kapital	23
Kassaflödesanalys.....	24
Årsredovisningens undertecknande.....	75

NOTER

Not 1. Redovisningsprinciper.....	26	Not 21. Finansiella tillgångar och skulder.....	58
Not 2. Väsentliga uppskattningar och bedömningar.....	33	Not 22. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder	62
Not 3. Upplýsningar om risker	33	Not 23. Aktiekapital.....	62
Not 4. Premieinkomst.....	48	Not 24. Disposition av företagets vinst eller förlust.....	62
Not 5. Kapitalavkastning, intäkter.....	49	Not 25. Obeskattade reserver	63
Not 6. Orealiserade vinster på placeringstillgångar.....	49	Not 26. Livförsäkringsavsättning	63
Not 7. Utbetalda försäkringsersättningar	49	Not 27. Oreglerade skador	64
Not 8. Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar.....	49	Not 28. Återbäring och rabatter	64
Not 9. Driftskostnader	50	Not 29. Uppskjuten skatteskuld.....	64
Not 10. Kapitalavkastning, kostnader	50	Not 30. Övriga skulder.....	65
Not 11. Orealiserade förluster på placeringstillgångar	51	Not 31. Ställda säkerheter	65
Not 12. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument	51	Not 32. Eventualförpliktelser	65
Not 13. Skatter	53	Not 33. Upplýsningar om närstående	66
Not 14. Aktier och andelar i koncernföretag	53	Not 34. Medelantal anställda samt löner och ersättningar.....	68
Not 15. Aktier och andelar	54	Not 35. Avstämning av totalavkastningstabell	73
Not 16. Obligationer och andra räntebärande värdepapper	55	Not 36. Tvister	74
Not 17. Utlåning kreditinstitut	55	Not 37. Väsentliga händelser efter balansdagen.....	74
Not 18. Derivat.....	56		
Not 19. Upplýsningar om kvittning.....	57		
Not 20. Övriga fordringar.....	57		

Resultaträkning

Mkr	Not	2017	2016
Teknisk redovisning av livförsäkringsrörelsen			
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)	4		
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)		279	266
Premier för avgiven återförsäkring		0	0
		279	266
Kapitalavkastning, intäkter	5	178	189
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	6	57	60
Försäkringsersättningar			
Utbetalda försäkringsersättningar	7	-298	-310
Förändring i Avsättning för oreglerade skador	27	13	10
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar			
Livförsäkringsavsättningar	8	89	20
Återbäring och rabatter	28	-200	-150
Driftskostnader	9	-23	-20
Kapitalavkastning, kostnader	10	-54	-8
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	11	-36	-
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		4	57
Icke-teknisk redovisning			
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		4	57
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		4	57
Bokslutsdispositioner	25	49	101
Resultat före skatt		53	158
Skatt på årets resultat	13	-6	-36
Årets resultat		47	122

Rapport över totalresultat

Mkr		2017	2016
Årets resultat		47	122
Övrigt totalresultat		-	-
Totalresultat för perioden		47	122

Balansräkning

Tillgångar

Mkr	Not	2017-12-31	2016-12-31
Placeringstillgångar			
Placeringar i koncernföretag			
Aktier och andelar i koncernföretag	14	344	344
		344	344
Andra finansiella placeringstillgångar			
Aktier och andelar	15	1 312	1 364
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	16	3 369	3 390
Utlåning till kreditinstitut	17	9	11
Derivat	18	4	3
		4 695	4 768
Summa placeringstillgångar		5 038	5 112
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring		0	0
Övriga fordringar	20	22	36
		22	36
Andra tillgångar			
Kassa och bank		122	83
		122	83
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter			
Upplupna ränte- och hyresintäkter		28	34
		28	34
Summa tillgångar		5 211	5 265

Balansräkning

Eget kapital, avsättningar och skulder

Mkr	Not	2017-12-31	2016-12-31
Eget kapital			
Aktiekapital	23	1	1
Konsolideringsfond		2 460	2 338
Årets resultat		47	122
		2 508	2 461
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfond	25	65	114
		65	114
Försäkringstekniska avsättningar			
Livförsäkringsavsättning	26	541	629
Oreglerade skador	27	195	208
Återbäring och rabatter	28	1 755	1 695
		2 491	2 532
Andra avsättningar			
Pensioner och liknande förpliktelser		0	0
Aktuell skatteskuld		10	3
Uppskjuten skatteskuld	29	117	127
		127	130
Skulder			
Derivat	18	4	1
Övriga skulder	30	14	27
		19	28
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter			
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		0	0
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		5 211	5 265

Upplysning om ställda säkerheter och eventalförpliktelser, se not 31 och not 32.

Rapport över förändringar i eget kapital

Mkr	Bundet eget kapital			Totalt eget kapital
	Aktiekapital	Konsoliderings-fond	Årets resultat *	
Ingående balans 2016-01-01	1	2 326	12	2 339
Föregående års vinstdisposition		12	-12	-
Årets resultat, tillika årets totalresultat			122	122
Utgående balans 2016-12-31	1	2 338	122	2 461
Ingående balans 2017-01-01	1	2 338	122	2 461
Föregående års vinstdisposition		122	-122	-
Årets resultat, tillika årets totalresultat			47	47
Utgående balans 2017-12-31	1	2 460	47	2 508

* Då KPA Livförsäkring har vinstutdelningsförbud förs årets resultat till konsolideringsfonden och kan därmed ses som bundet kapital.

KPA Livförsäkring är ett icke vinstutdelande försäkringsföretag och en konsolideringsfond har inrättas under eget kapital där årsvinsten skall avsättas. Det primära syftet med konsolideringsfonden är att ligga till grund för förlusttäckning i företaget samt att i olika grader finansiera framtida försäkringspremier i form av premierabatt och förändringar av försäkringsvillkoren. De samlade medlen i konsolideringsfonden tjänar således både som riskkapital i företaget och som återbäringskapital till försäkringstagarna.

Kassaflödesanalys

Mkr	2017	2016
Den löpande verksamheten		
Resultat före bokslutsdispositioner¹⁾	4	57
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet ²⁾	-88	-138
Betald skatt	-9	0
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring i tillgångar och skulder	-93	-81
Förändring av placeringstillgångar ³⁾	124	-65
Förändring av övriga rörelsefordringar	5	7
Förändring av övriga rörelseskulder	2	2
Kassaflöde från den löpande verksamheten	38	-137
Årets kassaflöde	38	-137
Likvida medel vid årets början	83	219
Kursdifferens i likvida medel	0	1
Likvida medel vid årets slut ⁴⁾	121	83
Årets kassaflöde	38	-137
¹⁾ I resultat före bokslutsdispositioner ingår betalda och erhållna räntor och utdelningar med:		
Under perioden betald ränta	-1	-1
Under perioden erhållen ränta	75	86
Under perioden erhållen utdelning	37	37
Summa betalda och erhållna räntor och utdelningar	111	122
²⁾ Poster som inte ingår i kassaflödet		
Realiserad vinst (-)/förlust (+)	-121	-74
Orealiserad vinst (-)/förlust (+)	-21	-60
Valutakursvinst (-)/förlust (+)	46	-48
Förändring av försäkringstekniska avsättningar	-41	-13
Förändring av upplupet anskaffningsvärde räntebärande värdepapper	49	57
Summa poster som inte ingår i kassaflödet	-88	-138

Kassaflödesanalys, forts.

Mkr	2017	2016
3) Förändring av placeringstillgångar		
Investering i placeringstillgångar	2 114	-1 627
Försäljning av placeringstillgångar	-2 238	1 562
Summa förändring av placeringstillgångar	-124	-65
4) Delkomponenter som ingår i likvida medel		
Kassa och banktillgodohavanden	122	83
Kortfristiga placeringar jämställda med likvida medel	-1	0
Summa delkomponenter som ingår i likvida medel	121	83

Som kortfristiga placeringar har klassificerats ej likviderade affärer avseende aktier och obligationer vilka likvidregleras i nära anslutning till affärsdagen.

Ej tillgängliga likvida medel		
Andra legala restriktioner	9	11
Summa ej tillgängliga likvida medel	9	11

Noter

Not 1. Redovisningsprinciper

Innehållsförteckning

- 1 Allmän information
- 2 Grunder för upprättande av de finansiella rapporterna
 - 2.1 Överensstämmelse med normgivning och lag
 - 2.2 Förutsättningar vid upprättande av KPA Livförsäkrings finansiella rapporter
 - 2.3 Uppskattningar och bedömningar i de finansiella rapporterna
 - 2.4 Ändrade redovisningsprinciper
 - 2.5 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB samt andra regelverk för räkenskapsår 2018 eller senare
 - 2.6 Utländsk valuta

- 2.7 Försäkringsavtal
- 3 Principer för poster i resultaträkningen
 - 3.1 Premieinkomst
 - 3.2 Kapitalavkastning
 - 3.3 Utbetalda försäkringsersättningar
 - 3.4 Driftskostnader
 - 3.5 Skatter
- 4 Principer för poster i balansräkningen
 - 4.1 Finansiella tillgångar och skulder
 - 4.2 Försäkringstekniska avsättningar
 - 4.3 Andra avsättningar
 - 4.4 Eventualförpliktelser
 - 4.5 Koncernbidrag

1 Allmän information

Årsredovisningen avges per den 31 december 2017 och avser räkenskapsåret 2017 för KPA Livförsäkring med organisationsnummer 502010-3502 med säte i Stockholm. KPA Livförsäkring ägs till 100 procent av KPA AB med organisationsnummer 556527-7182 med säte i Stockholm. Adressen till huvudkontoret är Östgötagatan 90, 106 85 Stockholm. KPA Livförsäkring och KPA Pensionsförsäkring är livförsäkringsaktiebolag som bedrivs med vinstutdelningsförbud. Koncernredovisning upprättas inte på grund av att moderföretaget, KPA Livförsäkring, inte kan disponera någon del av överskottet i KPA Pensionsförsäkring. Årsredovisningen har godkänts för utfärdande av styrelsen i KPA Livförsäkring den 19 mars 2018. Resultat- och balansräkning blir föremål för fastställande på stämman den 22 maj 2018.

2 Grunder för upprättande av de finansiella rapporterna

2.1 Överensstämmelse med normgivning och lag

KPA Livförsäkrings årsredovisning har upprättats i enlighet med Lag om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL), Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om Årsredovisning i försäkringsföretag (FFFS 2015:12) och dess ändringsföreskrifter

samt Rådet för finansiell rapportering (RFR) rekommendation RFR 2, Redovisning för juridiska personer. KPA Livförsäkring tillämpar så kallad lagbegränsad IFRS och med detta avses internationella redovisningsstandarder som har antagits för tillämpning med de begränsningar som följer av RFR 2 och FFFS 2015:12. Detta innebär att samtliga av EU godkända IFRS och uttalanden tillämpas så långt detta är möjligt inom ramen för svensk lag och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning.

2.2 Förutsättningar vid upprättande av KPA Livförsäkrings finansiella rapporter

KPA Livförsäkrings funktionella valuta är svenska kronor och de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor. Samtliga belopp, om inte annat anges, är avrundade till närmaste miljontal. Till följd av detta kan avrundningsdifferenser förekomma. Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärde, förutom vissa finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde. De nedan angivna redovisningsprinciperna har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i de finansiella rapporterna om inte annat framgår nedan eller enligt femårsöversikten i förvaltningsberättelsen.

2.3 Uppskattningar och bedömningar i de finansiella rapporterna

Vid upprättande av de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS görs uppskattningar och bedömningar samt antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Uppskattningarna och antagandena är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer som under rådande förhållanden synes vara rimliga. Verkliga utfall kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar. De områden som innefattar en hög grad av bedömning, som är komplexa eller sådana områden där antaganden och uppskattningar är av väsentlig betydelse på de finansiella rapporterna anges i not 2.

2.4 Ändrade redovisningsprinciper

2.4.1 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB för räkenskapsår 2017

Inga nya IFRS-standarder med tillämpning från den 1 januari 2017 har trätt i kraft. Företagsledningens bedömning är att ändringar i befintliga IFRS-standarder inte har haft någon väsentlig inverkan på KPA Livförsäkrings finansiella rapportering.

2.4.2 Övriga ändringar för räkenskapsår 2017

Från och med räkenskapsår som börjar den 1 januari 2017 eller senare har det kommit krav på obligatorisk hållbarhetsrapportering för större företag. Kravet gäller samtliga juridiska personer. För koncernen finns möjlighet att upprätta en hållbarhetsrapport för gruppen som helhet.

2.5 Nya och ändrade redovisningsstandarder från IASB samt andra regelverk för räkenskapsår 2018 eller senare

Nedanstående nya eller ändrade standarder och tolkningsuttalanden träder ikraft för räkenskapsår som börjar efter den 1 januari 2018 eller senare och har inte förtidstillämpats vid upprättandet av dessa finansiella rapporter. Nedan beskrivs förväntade effekter som tillämpningen förväntas få på finansiella rapporteringen.

2.5.1 Tillägg till IFRS 4 Försäkringskontrakt

KPA Livförsäkring kommer att använda möjligheten till samordning med IFRS 17 Insurance contracts

och därmed senare tillämpning av IFRS 9, genom att använda temporary exemption from IFRS 9. Temporary exemption får tillämpas av företag som i huvudsak bedriver försäkringsverksamhet. Det innebär att årsredovisningar för 2018 till 2020 ska företaget redogöra för att det har kvalificerat sig för undantag, lämna information som möjliggör jämförelse med företag som tillämpar IFRS 9, upplysningar om lån till upplupet och verkligt värde samt andra finansiella tillgångar och kreditriskexponeringar och koncentrationsrisk för kreditrisk för lån. Regelverket avseende tillägg innebär ingen resultatpåverkan.

2.5.2 IFRS 17 Insurance contracts

IASB har den 18 maj 2017 publicerat en ny standard som behandlar försäkringsavtal. IFRS 17 ska tillämpas vid redovisning av försäkringsavtal, återförsäkringsavtal och redovisning av investeringsavtal med återbäring. Syftet med standarden är att öka transparensen och jämförbarheten i redovisningen av försäkringskontrakt. Detta innebär att försäkringskontrakt globalt kommer att redovisas på samma sätt. IFRS 17 kommer att ersätta IFRS 4, som var en interimstandard med fokus på upplysningar. Värderingsmässigt utgick IFRS 4 från lokala regler för värdering av de försäkringstekniska avsättningarna. IFRS 17 träder i kraft 1 januari 2021 men är ännu inte antagen av EU.

Definitionen av försäkringsavtal är i allt väsentligt densamma. För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. IASB har tydligare angivit i den nya standarden när ett avtal bör separeras i en försäkringsdel och en investeringsdel, som ska följa IAS 39. IFRS 17 innebär förändringar vad gäller värdering, en förändrad presentation av resultaträkningens poster och en ny intäktsredovisning. Det är oklart vilka delar av standarden som ska tillämpas för onoterade försäkringsföretag i Sverige. Finansinspektionen utreder hur implementeringen av IFRS 17 ska ske både i juridisk person och i koncernredovisningen i Sverige. Inom KPA Livförsäkring har ett projekt påbörjats för att analysera på djupet vad den nya standarden kan innebära samt förbereda kommande dialog med Finansinspektionen. Företagsledningens bedömning är att implementationen av IFRS 17 kommer att ha en hög påverkan på KPA Livförsäkrings finansiella rapportering.

2.5.3 IFRS 9 Finansiella instrument

IFRS 9 Finansiella instrument kommer att ersätta IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. Standarden omfattar nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument, en framåtblickande nedskrivningsmodell och förenklade förutsättningar för säkringsredovisning. IFRS 9 träder ikraft den 1 januari 2018 och tidigare tillämpning är tillåten. Standarden är godkänd av EU.

De kategorier för finansiella tillgångar som finns i IAS 39 ersätts av tre kategorier; där värdering antingen sker till upplupet anskaffningsvärde, verkligt värde via övrigt totalresultat eller verkligt värde via resultatet. Indelningen i de tre kategorierna görs utifrån företagets affärsmodell för de olika innehaven respektive egenskaperna på de kassaflöden som tillgångarna ger upphov till. Redovisning till verkligt värde via resultaträkningen är möjlig att tillämpa för skuldinstrument i de fall detta eliminerar eller väsentligen reducerar en miss-match i redovisningen. För eget kapitalinstrument är utgångspunkten att värdering ska ske till verkligt värde via resultatet med en valmöjlighet att istället redovisa värdeförändringar som inte innehas för handel i övrigt totalresultat.

Vad gäller de delar som berör finansiella skulder överensstämmer merparten med de tidigare reglerna i IAS 39 förutom vad avser finansiella skulder som frivilligt värderas till verkligt värde via resultaträkningen. För dessa skulder ska värdeförändringen delas upp på förändringar som är hänförliga till egen kreditvärdighet respektive på förändringar i referensränta.

Den nya nedskrivningsmodellen kommer kräva en redovisning av ett års förväntad förlust redan vid den initiala redovisningen och vid en väsentlig ökning av kreditrisken ska nedskrivningsbeloppet motsvara de kreditförluster som förväntas uppkomma under den återstående löptiden. Den nya standarden innebär att eget kapital och solvenskvot kan komma att påverkas med hänsyn till nedskrivningsregler, osäkerhet föreligger hur stor denna påverkan förväntas bli. De förändringar som kan komma att ske avseende klassificering och värdering, med undantag för nedskrivningar, förväntas inte innebära någon betydande påverkan.

2.5.4 IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder

Standarden ersätter IAS 18 samt övriga standarder avseende intäktsredovisning. IFRS 15 träder ikraft

den 1 januari 2018 och standarden är godkänd av EU. Syftet med en ny intäktsstandard är att ha en enda principbaserad standard för samtliga branscher som har avtal med kunder. Standarden anvisar att intäktsredovisning ska ske enligt en femstegsmodell som i korthet innebär att ett företag ska redovisa intäkter i takt med att prestationsåtaganden i avtal fullgörs. Ett företag ska för varje kontrakt med kund identifiera prestationsåtagande för varje produkt eller tjänst och därefter sätta ett transaktionspris som fördelas till respektive prestationsåtagande. En intäkt ska därefter redovisas när respektive prestationsåtagande fullgörs. Tre alternativa sätt finns för övergången; full retroaktivitet, delvis retroaktivitet (inkluderar lätttnadsregler) och en "ackumulerad effekt-metod" där eget kapital justeras per den 1 januari 2018 för kontrakt som är pågående enligt det gamla regelverket (IAS 11/IAS 18). Standarden är inte tillämplig varken på försäkringsavtal eller finansiella instrument men är tillämplig för de avtal eller delar av avtal som bedöms utgöra en tjänst. KPA Livförsäkring har under 2017 analyserat effekterna av standarden och kommit fram till att det inte finns några intäkter som kräver ändrad redovisning. Effekterna av implementeringen av IFRS 15 är utökade upplysningskrav.

2.5.5 Övriga ändringar

Företagsledningens bedömning är att övriga nya och ändrade standarder och tolkningar inte kommer att få någon väsentlig påverkan på KPA Livförsäkrings finansiella rapportering den period de tillämpas för första gången.

2.5.6 Ändringar i FFFS 2015:12

Ändringsföreskriften FFFS 2017:17 trädde i kraft den 1 oktober 2017 och ska tillämpas på årsbokslut, årsredovisning, koncernredovisning samt delårsrapport som upprättas för räkenskapsår som påbörjas den 1 januari 2018 eller senare. Ändringarna innebär att hänvisningarna i föreskriften har anpassats med anledning av de nya internationella redovisningsstandarderna IFRS 9 och IFRS 15.

2.6 Utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på transaktionsdagen. Vid värdering av tillgångar och skulder i utländsk valuta används balansdagens

stängningskurser. Valutakursförändringar redovisas i resultaträkningen netto på raden Kapitalavkastning, intäkter respektive Kapitalavkastning, kostnader. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till historiska anskaffningsvärden omräknas till valutakurs vid transaktionstillfället. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till verkliga värden omräknas till den funktionella valutan till den kurs som råder vid tidpunkten för värdering till verkligt värde.

2.7 Försäkringsavtal

KPA Livförsäkring har genomfört en klassificering av alla avtal utifrån den försäkringsrisk de innehåller och därmed den ekonomiska påverkan som en försäkringshändelse har för företaget. För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. KPA Livförsäkring har bedömt att den ekonomiska påverkan är betydande om försäkringsrisken motsvarar minst fem procents påslag på eller reduktion av aktuellt försäkringsvärde före försäkringshändelse. Även för pensionsförsäkringsavtal med försäkringsrisk mindre än fem procent som tecknas utan personlig rådgivare bedöms den ekonomiska påverkan vara betydande. Är ekonomisk påverkan försumbar räknas avtalet som ett investeringsavtal. Samtliga avtal har klassificerats som försäkringsavtal.

3 Principer för poster i resultaträkningen

3.1 Premieinkomst

För premieinbetalningar tillämpas kontantprincipen vilken innebär att inbetalda premier intäktsförs när de inkommer oavsett vilken period de avser enligt försäkringsavtal för direkt försäkring.

3.2 Kapitalavkastning

Kapitalavkastningen består av posterna Kapitalavkastning, intäkter, Kapitalavkastning, kostnader, Orealiserade vinster på placeringstillgångar samt Orealiserade förluster på placeringstillgångar.

3.2.1 Kapitalavkastning, intäkter

Kapitalavkastning, intäkter består av utdelning på aktier och andelar, ränteintäkter, valutakursvinster (netto), återförda nedskrivningar och realisationsvinster (netto).

3.2.2 Kapitalavkastning, kostnader

Kapitalavkastning, kostnader består av kapitalförvaltningskostnader, räntekostnader, valutakursförluster (netto), av- och nedskrivningar samt realisationsförluster (netto).

3.2.3 Orealiserade vinster och förluster på placeringstillgångar

Orealiserat resultat består av årets förändring av skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde. Orealiserade vinster och förluster redovisas netto per tillgångsslag.

3.2.4 Realiserade och orealiserade värdeförändringar

För placeringstillgångar värderade till anskaffningsvärde utgör realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och bokfört värde. För placeringstillgångar som värderas till verkligt värde är realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och anskaffningsvärde. För räntebärande värdepapper är anskaffningsvärdet det upplupna anskaffningsvärdet och för övriga placeringstillgångar det historiska anskaffningsvärdet. Vid försäljning av placeringstillgångar redovisas tidigare orealiserade värdeförändringar som justeringspost under posterna Orealiserade vinster på placeringstillgångar respektive Orealiserade förluster på placeringstillgångar. Årets värdeförändringar, såväl realiserade som orealiserade redovisas över resultaträkningen i den period de uppstår.

3.3 Utbetalda försäkringsersättningar

Som utbetalda försäkringsersättningar redovisas utbetalningar till försäkringstagare under räkenskapsåret på grund av försäkringsavtal eller inträffade försäkringsskador, oberoende av när skadan inträffat.

3.4 Driftskostnader

Med driftskostnader avses verksamhetsrelaterade kostnader, exempelvis kostnader för anställd eller inhyrd personal, lokaler, IT-kostnader, planerliga avskrivningar på materiella och immateriella tillgångar. Driftskostnaderna delas in i följande funktioner; anskaffning, administration, skadereglering och kapitalförvaltning. Anskaffnings- och administrationskostnader redovisas i posten Driftskostnader. Skaderegleringskostnader redovisas i posten Utbetalda försäkringsersättningar, Kapitalförvalt-

ningskostnader redovisas i posten Kapitalavkastning, kostnader. Kostnaderna redovisas i resultaträkningen när de uppstår.

3.5 Skatter

3.5.1 Inkomstskatt

Med inkomstskatter avses aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i årets resultat utom då underliggande transaktion redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital varvid tillhörande skatteeffekt redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital.

3.5.1.1 Aktuell skatt

Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen, hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

3.5.1.2 Uppskjuten skatt

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Värderingen av uppskjuten skatt baserar sig på hur underliggande tillgångar eller skulder förväntas bli realiserad eller reglerade. Uppskjuten skatt beräknas med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen. Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas. Värdet på uppskjutna skattefordringar reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att de kan utnyttjas. I juridisk person redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld.

4 Principer för poster i balansräkningen

4.1 Finansiella tillgångar och skulder

Ett finansiellt instrument är varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld i ett annat företag. Finansiella instrument som redovisas i balansräkningen inkluderar på tillgångssidan kundfordringar, aktier och andra

egetkapitalinstrument, lånefordringar och räntebärande värdepapper, övriga finansiella placeringstillgångar samt derivat. Bland skulder återfinns leverantörsskulder, utgivna skuldinstrument, låneskulder samt derivat. Finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde består av derivatinstrument samt finansiella tillgångar klassificerade som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

4.1.1 Klassificering, värdering och redovisning

Finansiella instrument som inte är derivat redovisas initialt till anskaffningsvärde motsvarande instrumentets verkliga värde med tillägg för transaktionskostnader. Med anskaffningsvärde avses upplupet anskaffningsvärde, det vill säga det med hjälp av den effektiva anskaffningsräntan diskonterade nuvärdet av de framtida betalningarna. Det gäller för samtliga finansiella instrument förutom de som tillhör kategorin finansiell tillgång som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen, vilka redovisas till verkligt värde exklusive transaktionskostnader. Ett finansiellt instrument klassificeras vid första redovisningen utifrån i vilket syfte instrumentet förvärvades. Klassificeringen avgör hur det finansiella instrumentet värderas efter första redovisningstillfället såsom beskrivs nedan. Derivatinstrument redovisas både initialt och löpande till verkligt värde. Värdeökningar respektive värdeminskningar samt i förekommande fall betald och upplupen ränta på derivat redovisas som nettoresultat av finansiella transaktioner. Förvärv och avyttring av finansiella tillgångar redovisas på affärsdagen, som utgör den dag då företaget förbinder sig att förvärva eller avyttra tillgången. En finansiell tillgång tas bort från rapport över finansiell ställning när rättigheterna i avtalet realiserar, förfaller eller företaget förlorar kontrollen över den. Detsamma gäller för del av en finansiell tillgång. En finansiell skuld tas bort från rapport över finansiell ställning när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Detsamma gäller för del av en finansiell skuld. En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i rapport över finansiell ställning endast när det föreligger en legal rätt att kvitta beloppen samt att det föreligger avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden.

4.1.2 Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper: finansiella tillgångar som innehas för handel och andra finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori (enligt den så kallade Fair Value Option). Finansiella instrument i denna kategori värderas löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultaträkningen. I den första undergruppen ingår derivat med positivt verkligt värde. I undergruppen finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori ingår följande placeringstillgångar: aktier och andelar, obligationer och räntebärande värdepapper, placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär risk. KPA Livförsäkring har som princip att hänföra samtliga placeringstillgångar som är finansiella instrument till kategorin Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen därför att företaget löpande utvärderar kapitalförvaltningens verksamhet på basis av verkliga värden.

4.1.2.1 Lån och andra fordringar

Lån och andra fordringar är finansiella tillgångar som inte är derivat, som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. Till denna kategori hänförs lån med säkerhet i fast egendom, övriga lån, lån lämnade till koncern- och intresseföretag, övriga fordringar samt upplupna ränteintäkter. Dessa tillgångar värderas till nominellt belopp plus upplupen ränta. Kund- och lånefordran redovisas till det belopp som beräknas inflyta, det vill säga efter avdrag för osäkra fordringar.

4.1.3 Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper, finansiella skulder som innehas för handel och finansiella skulder som vid första redovisningstillfället identifierats som tillhörig till denna kategori. I den förstnämnda delkategorin ingår derivat med negativt värde. Förändringar i verkligt värde redovisas i resultaträkningen.

4.1.3.1 Andra finansiella skulder

Upplåning samt övriga finansiella skulder, till exempel leverantörsskulder, ingår i denna kategori. Skulderna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

4.1.4 Nedskrivningar av finansiella instrument

Vid varje rapporttillfälle utvärderar KPA Livförsäkring om det finns objektiva belägg som tyder på att en finansiell tillgång eller grupp av tillgångar är i behov av nedskrivning till följd av att en eller flera händelser (förlusthändelser) inträffat efter det att tillgången redovisats för första gången och att dessa förlusthändelser har en inverkan på de uppskattade framtida kassaflödena från tillgången eller gruppen med tillgångar. Om det finns objektiva bevis som tyder på att ett nedskrivningsbehov kan finnas så betraktas dessa tillgångar som osäkra. Objektiva bevis utgörs av observerbara förhållanden som inträffat och som har en negativ inverkan på möjligheten att återvinna anskaffningsvärdet. Objektiva belägg för att en eller flera händelser inträffat som påverkar uppskattade framtida kassaflöden är exempelvis följande; betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller gäldenären, att långivaren beviljat låntagaren en eftergift som en följd av dennes finansiella svårigheter och som annars inte hade övervägts, ett avtalsbrott, såsom uteblivna eller försenade betalningar av räntor eller kapitalbelopp, att det är sannolikt att låntagaren kommer att gå i konkurs eller genomgå annan finansiell rekonstruktion samt negativ värdeutveckling på pantsatta tillgångar.

Det redovisade värdet efter nedskrivningar på tillgångar tillhörande kategorin lånefordringar och kundfordringar vilka redovisas till upplupet anskaffningsvärde beräknas som nuvärdet av framtida kassaflöden diskonterade med den effektiva ränta som gällde då tillgången redovisades första gången. Tillgångar med en kort löptid diskonteras inte. En nedskrivning belastar resultaträkningen. En nedskrivning återförs om det både finns bevis på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av det nedskrivna beloppet. Nedskrivningar av tillgångar inom kategorin lånefordringar och kundfordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde återförs om en senare ökning av återvinningsvärdet objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter det att nedskrivningen gjordes.

4.2 Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringstekniska avsättningar består av Livförsäkringsavsättningar, Oreglerade skador samt Återbäring och rabatter (tilldelad återbäring). Förändring av försäkringstekniska avsättningar för försäkringsavtal

redovisas över resultaträkningen under respektive rubrik. Se även not 26, Livförsäkringsavsättning, not 27, Oreglerade skador, samt not 28 Återbäring och rabatter.

4.2.1 Livförsäkringsavsättningar

Företagets balans- och resultaträkning är helt knutna till försäkringsgrenen Gruppliv- och Tjänstegrupplivförsäkring. KPA Livförsäkring livförsäkringsavsättningar och avsättning för oreglerade skador är avsedda att täcka de framtida kostnaderna för riskskyddet som de försäkrade åtnjuter enligt g§ i KPA Livförsäkrings försäkringsvillkor. Riskskyddet utgör det efterskydd som ges vid avgång ur tjänst vid arbetsoförmåga, arbetslöshet, ny anställning utan jämförbar försäkring och ålderspensionering. Företagets aktuarie beräknar avsättningarna med hjälp av statistiska och aktuariella metoder som anpassats till företagets historiska erfarenheter och observationer i försäkringsbeståndet. Livförsäkringsavsättningarna avser framtida dödsfall för de försäkrade med efterskydd. Vid beräkning tillämpas betryggande antaganden.

4.2.2 Oreglerade skador

Avsättningar görs för försäkringsfall som har rapporterats men inte reglerats samt för inträffade men ännu ej rapporterade försäkringsfall. Storleken på avsättningarna beror på företagets erfarenhet. Oreglerade skador inklusive IBNR beräknas med en schablonmetod och fastställs vid ingående av året, utan diskontering. Denna reserv sätts utifrån betryggande antaganden som baseras på statistik från tidigare skadeår.

4.2.3 Återbäring och rabatter

Avsättning för tilldelad återbäring består av återbäring som tilldelats försäkringstagarna men vid bokslutstillfället ännu ej fördelats till betalning.

4.2.4 Förlustprövning

KPA Livförsäkrings tillämpade redovisnings- och värderingsprinciper för försäkringstekniska avsättningar innebär automatiskt en prövning av att avsättningarna är tillräckliga med avseende på förväntade framtida kassaflöden.

4.3 Andra avsättningar

En avsättning är en skuld som är oviss vad gäller förfallotidpunkt och/eller belopp. En avsättning redovisas i balansräkningen när det uppstår en förpliktelse

som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. Där effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig, beräknas avsättningar genom diskontering av det förväntade framtida kassaflödet till en räntesats före skatt som återspeglar aktuella marknadsbedömningar av pengars tidsvärde och, om det är tillämpligt, de risker som är förknippade med skulden. En förpliktelse kan vara formell och informell. En avsättning redovisas enligt IAS 37. Om dessa villkor inte är uppfyllda redovisas ingen avsättning i balansräkningen, istället uppstår en eventualförpliktelse om kriterierna är uppfyllda för en eventualförpliktelse. Avsättningar omprövas vid varje bokslutstillfälle.

4.3.1 Pensioner och andra förpliktelser

Pensionsförpliktelserna i KPA Livförsäkring omfattar avgiftsbestämda och förmånsbestämda pensionsplaner reglerade genom kollektivavtal samt individuella pensionsutfästelser. De förmånsbestämda pensionsplanerna är tryggade genom avsättningar till Konsumentkooperationens pensionsstiftelse eller genom försäkring.

4.3.1.1 Avgiftsbestämda pensionsplaner

Som avgiftsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där KPA Livförsäkrings förpliktelse är begränsad till de avgifter företaget åtagit sig att betala. I sådant fall beror storleken på den anställdes pension på de avgifter som företaget betalar till planen eller till ett försäkringsföretag och den kapitalavkastning som avgifterna ger. Följaktligen är det den anställda som bär den aktuariella risken (att ersättningen blir lägre än förväntat) och investeringsrisken (att de investerade tillgångarna kommer att vara otillräckliga för att ge de förväntade ersättningarna). Företagets förpliktelser avseende avgifter till avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad i resultaträkningen i den takt de intjänas genom att de anställda utfört tjänster åt företaget under en period.

4.3.1.2 Förmånsbestämda pensionsplaner

I juridisk person tillämpas andra principer för redovisning av förmånsbestämda pensionsplaner än de som anges i IAS 19. KPA Livförsäkring följer Tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens

föreskrifter eftersom detta är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. De väsentligaste skillnaderna jämfört med reglerna i IAS 19 är hur diskonteringsräntan fastställs, att beräkningen av den förmånsbestämda förpliktelsen sker utifrån nuvarande lönenivå utan antagande om framtida löneökningar, och att alla aktuariella vinster och förluster redovisas i resultaträkningen då de uppstår.

4.3.1.3 Pensionering i egen regi

KPA Livförsäkring har utöver de kollektivavtalade pensioner som tryggs i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse utfäst till anställda födda 1955 och tidigare att ersätta 65 procent av lönen för de medarbetare som väljer att gå i pension från 62 års ålder. Förändring i pensionsförpliktelserna redovisas över resultaträkningen i posten Driftskostnader.

4.4 Eventualförpliktelser

Under eventualförpliktelser redovisas förpliktelser som härrör från inträffade händelser som inte uppfyller krav på att redovisas som skuld eller avsättning. Detta då det inte är troligt att en kostnad kommer att uppstå och/eller att förpliktelsen inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet.

4.5 Koncernbidrag

Erhållna och lämnade koncernbidrag redovisas i Eget kapital. Skattekonsekvenser som kan uppstå i samband med koncernbidrag redovisas med utgångspunkt från den underliggande transaktionen, det innebär att skatt hänförliga till erhållna och lämnade koncernbidrag redovisas i eget kapital.

Not 2. Väsentliga uppskattningar och bedömningar

Upprättande av de finansiella rapporterna och tillämpningen av olika redovisningsprinciper baseras ofta på ledningens och styrelsens uppskattningar och bedömningar. Dessa grundar sig oftast på historiska erfarenheter och antaganden som anses vara rättvisande och rimliga. Men de grundar sig även på andra faktorer, inklusive förväntningar på framtida händelser. Företagsledningen utvärderar löpande gjorda uppskattningar där utfallet kan avvika från gjorda

uppskattningar och bedömningar. De uppskattningar och bedömningar som KPA Livförsäkring bedömer har störst inverkan på resultatet och/eller tillgångar och skulder redogörs för nedan. Betydelsen av respektive uppskattning och bedömning visas i känslighetsanalys i not 3 Upplysningar om risker.

Viktiga bedömningar vid tillämpning av redovisningsprinciperna

Försäkringsavtal och försäkringstekniska avsättningar

KPA Livförsäkrings redovisningsprinciper för försäkringskontrakt beskrivs i not 1. Känsligheten i de antaganden som ligger till grund för värderingen av avsättningarna beskrivs i not 3. Nuvarande antaganden beskrivs i not 26 Livförsäkringsavsättning.

Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

KPA Livförsäkrings redovisningsprinciper definierar närmare hur tillgångar och skulder ska klassificeras i olika kategorier: Klassificering av finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel förutsätter att dessa motsvarar beskrivningen av finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel under redovisningsprinciper. Finansiella tillgångar och skulder som försäkringsföretaget initialt valt att värdera till verkligt värde via resultaträkningen förutsätter att kriterierna under redovisningsprinciper uppfyllts.

Avsättningar

En avsättning i balansräkningen redovisas när KPA Livförsäkring har en befintlig juridisk eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.

Not 3. Upplysningar om risker

Denna not beskriver KPA Livförsäkrings riskhantering och lämnar kvantitativa och kvalitativa upplysningar om försäkringsrisker, finansiella risker och verksamhetsrisker.

Företagets riskhanteringssystem

KPA Livförsäkrings riskhanteringssystem syftar till att skapa struktur och stöd för verksamheten i arbetet med att hantera risker. Riskhanteringssystemet omfattar strategier, processer, rutiner och metoder för hur risker ska identifieras, värderas/mätas, hanteras, övervakas, följas upp och rapporteras samt hur uppgifter och ansvar för detta är fördelat. Riskhanteringssystemet är formaliserat genom styrande regelverk i form av policyer, riktlinjer och instruktioner. KPA Livförsäkring bedrivs enligt ömsesidiga principer vilket innebär att företagets risker ytterst bärs av försäkringstagarkollektivet. Eftersom syftet med risktagandet är att skapa värde för kunderna är risk en central komponent i KPA Livförsäkrings affärsmodeller. Risktagandet i företaget ska ske medvetet och kunna ställas i relation till företagets solvens- och kapitalposition.

Riskfilosofi i sammandrag

Riskfilosofin anger KPA Livförsäkrings övergripande inställning till risk och risktagande. Företagets riskfilosofi är att risk ska tas medvetet och att risktagandet ska styras som en integrerad del av verksamhetsstyrningen. Företaget ska ta risker som förväntas addera sådant värde till kundnyttan att det motiverar tillskottet till det totala risktagandet. Risker som inte bedöms addera något värde ska begränsas i den utsträckning som är ekonomiskt försvarbart. Företaget ska enbart ta risk inom områden där det finns ett stort kunnande och kapacitet att hantera risk. Risktagandet styrs genom den formaliserade struktur som ges av företagets riskhanteringssystem. För att riskhanteringssystemet ska fungera och skapa nytta i den dagliga verksamheten arbetar KPA Livförsäkring kontinuerligt med att följa upp och stärka företagets riskkultur. Riskkulturen är resultatet av medarbetarnas värderingar, attityder och beteenden samt förståelse för riskernas natur och företagets principer för riskhantering.

Riskapitramverket

Företagets riskapitramverk är ett stöd för verksamheten vid styrning av företagets riskexponering och beslutas årligen av styrelsen. Riskapitramverket består av komponenterna riskapitit, risktolerans, risk- och kapitalmätt, eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder. Riskapitramverket binder samman

företagets processer för mål- och strategiformulering, riskhantering och verksamhetsstyrning. Resultatet av företagets strategi- och affärsplaneringsprocess, samt företagets egen risk- och solvensbedömning, ska stämmas av med gällande riskapitramverk och utgör även underlag för riskapitramverkets utformning.

Den kvalitativa riskapititen uttrycks genom att använda en skala från söka till undvika. Risker som söks är risker som förväntas bidra positivt till företagets måluppfyllnad och där osäkerheten avseende möjligheten till måluppfyllnad är acceptabel och hanterbar. Risker som undviks är risker som företaget inte är villigt att exponera sig för då de positiva konsekvenserna inte förväntas överväga de negativa eller osäkerheten är större än vad företaget är villigt eller kapabelt att hantera. Risktoleransen uttrycker vilken nivå på dessa risker som styrelsen är villig att ta. Risktoleransen anges i form av en gräns med tillhörande eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder som, i händelse av att toleransgränsen överträds, kan genomföras i syfte att återföra riskexponeringen inom risktoleransen.

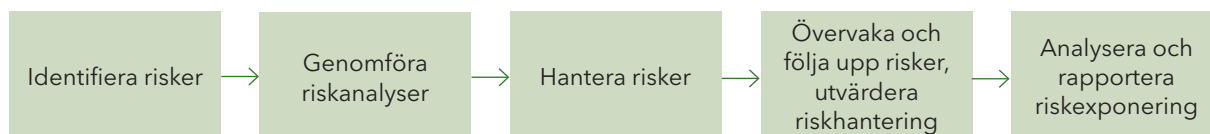
Riskbaserad verksamhetsstyrning

KPA Livförsäkrings riskhanteringssystem baseras på principen om riskbaserad verksamhetsstyrning. Detta innebär att förändringar i företagets riskexponering, som kan uppstå till följd av beslut på olika nivåer, styrs genom att riskerna på ett strukturerat och transparent sätt identifieras, analyseras och hanteras. Detta görs samordnat med övriga analyser som genomförs i verksamheten. Särskilt väsentliga områden som omfattas av riskbaserad verksamhetsstyrning är företagets strategi- och affärsplanering, förvaltning av kapital, produkt- och erbjudandehantering samt hantering av andra väsentliga verksamhetsförändringar.

Den samlade effekten som KPA Livförsäkrings övergripande strategier och affärsplaner har på riskexponering och kapitalbehov analyseras och stäms av mot riskapititen genom en egen risk- och solvensbedömning. Styrelsen ges information om huruvida de långsiktiga mål och strategier samt affärsplaner och aktiviteter som föreslås, är förenliga med företagets riskapitit och kapitalbehov både på kort och lång sikt. Styrelsen beslutar årligen den egna risk- och solvensbedömningen.

Riskhanteringsprocessen

Företagets riskhanteringsprocess är integrerad i verksamhetsprocesserna och består av de olika steg som beskrivs nedan.

Risker på både kort och lång sikt identifieras med hjälp av olika metoder beroende på kategorier av risk. Syftet med riskidentifieringen är att öka insikten om vilka händelser som kan uppstå och deras konsekvenser. Identifierade risker, inklusive deras orsaker och konsekvenser, dokumenteras och kategoriseras. Därefter sker en bedömning av riskernas sannolikhet och konsekvens. Värdering av konsekvenser görs avseende kundpåverkan, påverkan på varumärke och ekonomisk påverkan. För risker som bedöms samverka eller enskilt ha stor påverkan på flera områden inom verksamheten tillämpas scenarioanalyser.

Företagets riskapptit är vägledande för beslut om hantering och risktagandet begränsas av företagets risktolerans. Metod för hantering av enskilda risker eller kategorier av risker beror på riskens art, omfattning och komplexitet. Beslut tas om riskerna ska accepteras, reduceras/ökas eller elimineras. Verksamheten genomför beslutade åtgärder samt följer upp att åtgärderna får avsedd effekt. Riskfunktionen övervakar och stödjer första linjen och följer upp och utvärderar riskhanterande åtgärder. De risker som identifieras rapporteras kontinuerligt vidare i organisationen till berörda parter, inklusive riskfunktionen. Rapporterings- och eskaleringsrutiner är anpassade efter organisationsstrukturen och vad som är mest lämpligt för respektive riskkategori.

Minst två gånger per år sammanställer riskfunktionen en riskrapport där en samlad bild av riskläget återges till vd och styrelse. Riskrapporten innehåller såväl kvantitativ som kvalitativ information samt information om företagets risker samt övergripande status på riskhanterande åtgärder. Därutöver rapporterar riskfunktionen omgående till vd och/eller styrelse om det finns allvarliga brister avseende riskhantering eller om händelser inträffat som kan leda till en materiell förändring av företagets riskexponering.

Risk- och kontrollorganisation

Styrelsen i KPA Livförsäkring har det yttersta ansvaret för att verksamheten bedrivs med god riskhantering. Ansvaret för riskhantering inom företaget följer i övrigt principen om de tre ansvarslinjerna.

Första ansvarslinjen

Den första ansvarslinjen utgörs av verksamheten där riskerna tas, vilket även innebär ansvar för att riskerna hanteras. Inom första ansvarslinjen är affärsområdeschefer och chefer för centrala enheter ansvariga för att identifiera, analysera/värdera, hantera och dokumentera risker inom sina ansvarsområden.

Detta innefattar även eventuell utlagd verksamhet. I chefsansvaret ingår att säkerställa god internkontroll genom att se till att de processer och rutiner som används möjliggör ett medvetet risktagande. Detta sker genom implementerade effektiva kontroller och övervakning av processer. Chefer på alla nivåer ansvarar för att den verksamhet de leder bedrivs enligt fastställda principer för riskhantering. Alla medarbetare i företaget har, inom ramen för sina arbetsuppgifter, eget ansvar för att identifiera, hantera och rapportera risker. Medarbetarna ska även rapportera incidenter såväl som väsentliga brister, limitöverträdelser och andra avvikelser till närmaste chef och/eller till funktionerna i andra ansvarslinjen i enlighet med vid var tid gällande rutiner. Första ansvarslinjen ska ge andra och tredje ansvarslinjen tillgång till den information dessa behöver för att kunna genomföra kontroller och analyser av företagets riskexponering.

Andra ansvarslinjen

Den andra ansvarslinjen utgörs av aktuarie-, risk- och compliancefunktionerna. Dessa funktioner är underställda vd och stödjer vd och styrelse i deras arbete med att fullgöra sitt ansvar för riskhantering,

internkontroll och regelefterlevnad i företaget. Inom andra ansvarslinjen har riskfunktionen ansvar för att utveckla och förvalta riskhanteringssystemet i enlighet med de krav och principer som anges i företagsstyrningspolicyn och övriga styrande regelverk för riskhantering. Riskfunktionen ska stödja, övervaka och vid behov utmana första linjens identifiering, analys, värdering och hantering av risker. När det gäller risker i försäkringsrörelsen ansvarar aktuariefunktionen för motsvarande aktiviteter. Riskfunktionen och aktuariefunktionen ska även tillhandahålla metod- och dokumentationsstöd och stödja första linjen vid tillämpningen av dessa. Ansvar, uppgifter och rapporteringsrutiner för andra ansvarslinjens funktioner har fastställts i styrande regelverk. För att säkerställa ett aktivt informationsutbyte mellan ansvarslinjerna och öka kvalitén i beslutsunderlag och rapportering till vd och styrelse finns en riskkommitté där risk- och kapitalfrågor bereds och diskuteras. Första och andra ansvarslinjen är representerade i riskkommittén.

Tredje ansvarslinjen

Den tredje ansvarslinjen utgörs av internrevisionen som arbetar på styrelsens uppdrag. Internrevisionen granskar och utvärderar riskhanteringssystemet, samt första och andra ansvarslinjens arbete med intern styrning och kontroll inklusive riskhantering. Ansvar och uppgifter för internrevisionen fastställs av styrelsen i styrande regelverk.

Styrelsens ansvar

Styrelsen är ytterst ansvarig för riskhanteringen. Ansvaret innebär bland annat att säkerställa att riskhanteringssystemet är ändamålsenligt och proportionerligt i förhållande till verksamhetens komplexitet och riskexponering. Styrelsen ansvarar även för uppföljning av att företagets riskhanteringssystem fungerar i enlighet med styrelsens avsikter. Styrelsen beslutar om företagets riskaptit och risktolerans och säkerställer att riskaptiten och principerna för riskhantering ligger i linje med företagets långsiktiga mål, strategier och affärsplaner. Styrelsen ska även säkerställa att den får tillgång till information om och har förståelse för de materiella risker som företaget är eller kan bli exponerat för. Slutligen ska styrelsen säkerställa att information från riskhanteringssystemet beaktats vid styrelsebeslut. Hur detta sker ska dokumenteras. Sty-

relsen för KPA Livförsäkring har utsett ett risk- och kapitalutskott. Utskottet har bland annat till uppgift att utvärdera riskhanteringssystemet och företagets väsentliga risker.

Vd:s ansvar

Vd ska leda företaget i enlighet med de regelverk styrelsen fastställt. Vd ska därutöver fastställa de styrande regelverk som behövs för att tydliggöra ansvar och genomförande av riskhantering.

Väsentliga risker i KPA Livförsäkring

KPA Livförsäkring definierar risk som osäkerhet om framtida händelser och deras effekter på företagets möjligheter att nå sina mål. Händelser kopplade till försäkringsavtalen eller finansiella händelser som kan påverka företagets möjligheter att nå sina mål kallas försäkringsrisker respektive finansiella risker. Risker kan även uppstå till följd av omvärldshändelser, internt beslutsfattande eller icke ändamålsenliga interna processer, system och bemanning. Dessa risker ryms inom kategorin verksamhetsrisker. I kommande avsnitt beskrivs KPA Livförsäkrings försäkringsrisker, finansiella risker samt verksamhetsrisker.

Hantering av försäkringsrisker

KPA Livförsäkring ska vara ett ansvarstagande och pålitligt företag med god kontroll av försäkringsriskerna. Hantering och värdering av risker i försäkringsverksamheten är grundläggande för alla försäkringsföretag.

KPA Livförsäkring erbjuder endast Tjänstegrupp-livförsäkring men exponeras för ett antal olika försäkringsrisker. Risker förekommer i samband med tecknande av försäkring och i samband med beräkning av försäkringstekniska avsättningar. Konsekvenser av dessa risker beaktas när försäkringsvillkor utformas, premier och åtaganden fastställs och när försäkringstekniska avsättningar beräknas. Verktyg för riskhantering kan skilja sig åt mellan olika typer av risker. Ett stort försäkringstagarkollektiv bidrar till en utjämning av de olika riskerna.

Den övergripande styrningen av försäkringsriskerna fastställs i de försäkringstekniska riktlinjerna och det försäkringstekniska beräkningsunderlaget. De försäkringstekniska riktlinjerna innehåller bland annat principer för hur premier bestäms och hur

försäkringstekniska avsättningar beräknas och hur överskott fördelas. Riktlinjerna är också styrande för uppföljningen av gjorda antaganden. Riktlinjerna beslutas av styrelsen. I det försäkringstekniska beräkningsunderlaget, som beslutas av vd, anges vilka antaganden och beräkningsmetoder som ska gälla för att riktlinjerna ska uppfyllas. Aktuariefunktionen föreslår förändringar av försäkringstekniska riktlinjer medan chefsaktuarien föreslår förändringar av försäkringstekniskt beräkningsunderlag.

Dödlighetsrisk

Med dödlighetsrisk avses risken för att KPA Livförsäkrings möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av en ökad dödlighet bland de försäkrade. Dödlighetsrisken vid tecknandet är risken att dödligheten underskattas i de antaganden som används för premieberäkning. Konsekvensen av felaktiga premieantaganden blir att premien inte täcker försäkringens utbetalningar. En underskattad dödlighet medför också att de beräknade avsättningarna blir otillräckliga.

Riskerna hanteras genom att dödligheten i bestånden följs upp, och genom att dödlighetsantaganden uppdateras. I samband med skadereglering av dödsfall sker en bedömning av om den försäkrade uppfyller kraven i villkoren för att omfattas av försäkringen.

Sjuklighetsrisk

Med sjuklighetsrisk avses risken för att KPA Livförsäkrings möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar av de försäkrades insjuknande eller tillfrisknande. Försäkringsvillkoren anger bl.a. att under vissa förutsättningar så omfattas försäkrade av ett efterskydd vid insjuknande. Vid tecknandet av försäkring är risken att sjukligheten underskattas när premien ska fastställas. En underskattad sjuklighet kan också medföra att avsättningarna är otillräckliga.

Riskerna hanteras genom att sjukligheten i beståndet följs upp.

Driftskostnadsrisk

Med driftkostnadsrisk avses risken för att KPA Livförsäkrings möjlighet att nå sina mål påverkas av risken för att de driftskostnader som försäkringen medför underskattas. Driftskostnadsrisken vid tecknandet är risken att driftskostnaderna underskattas i de antaganden som används för premieberäkning. Konsekvensen av felaktiga premieantaganden blir

att premien inte täcker försäkringens driftskostnader. Underskattade driftskostnader kan medföra att otillräckliga avsättningar beräknas. Med felaktiga reservsättningsantaganden räcker inte reserverade driftskostnader till för hantering av de skador – rapporterade eller ej rapporterade – som inte slutreglerats. Förutsättningar för hantering av driftskostnadsrisken skapas genom uppföljning av driftskostnaderna i företaget.

Katastrof- och koncentrationsrisk

Med katastrofrisk avses risken för att KPA Livförsäkrings möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av en större enskild händelse som drabbar en stor andel av beståndet av försäkrade.

KPA Livförsäkring har ett återförsäkringsprogram som omfattar katastrofåterförsäkring för olyckshändelser med mer än ett dödsfall.

Koncentrationsrisk avser istället risken för att KPA Livförsäkrings möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av otillräcklig diversifiering av försäkringsrisker. Koncentrationsrisker kan medföra att enskilda händelser kan få betydande konsekvenser.

För kollektivavtalad försäkring har företaget ingen möjlighet att styra över riskspridningen men då försäkringen omfattar över en miljon försäkrade bland Sveriges kommuner och landsting ger detta en riskutjämning i form av en större förutsägbarhet om den totala ersättningens omfattning.

Katastrof- och koncentrationsrisker utvärderas löpande och återförsäkringsprogrammet justeras vid behov.

Övrigt

Utöver ovan nämnda försäkringsrisker så kan förändringar i lagar och externa regelverk också få betydelse för KPA Livförsäkrings möjlighet att nå sina mål. Även risken för inflation kan påverka, då utbetalda försäkringsersättningar är värdesäkrade. Dessa risker hanteras bland annat genom omvärldsbevakning och justerad prissättning.

Mätning av försäkringsrisk

Mätning av försäkringsrisker sker genom uppföljning. Bland annat sker uppföljning av det så kallade riskresultatet. Uppföljning sker också av använda antaganden och av hur känsliga avsättningarna är för en förändring av dessa.

KPA Livförsäkring värderar även försäkringsrisker i samband med att lämplighetsprövning sker av kapitalkravsberäkningen för försäkringsrisker i standardformeln inom Solvens II-regelverket.

De försäkringstekniska avsättningarnas känslighet visas under rubriken "Känslighetsanalyser". Koncentration av risk för förhöjd dödlighet analyseras under rubriken "Koncentrationer av försäkringsrisk". Avsnittet "Faktiska skadeanspråk jämfört med tidigare uppskattningar" belyser över/underskott som uppstått de senaste två skadeåren på grund av skillnaden mellan faktiska skadeanspråk och beräknade.

Exponering mot försäkringsrisk

I hur hög grad KPA Livförsäkring är exponerat för olika typer av försäkringsrisk illustreras delvis genom de analyser som visas under rubriken "Känslighetsanalyser". Störst påverkan på de försäkringstekniska avsättningarna, och därmed på eget kapital, har en ökad dödlighet samt ökade driftkostnader. Hur exponerade KPA Livförsäkring är mot dödlighetsrisk kan även utläsas nedan i tabellen under rubriken "Koncentrationer av försäkringsrisk". Hela beståndet är exponerat mot driftkostnadsrisk.

KPA Livförsäkring är även exponerat mot sjuklighetsrisk genom det efterskydd som finns i produkten tjänstegruppliv. En förändring av arbetsförmågan avspeglar sig dock inte i de försäkringstekniska avsättningarna. Vid värderingen antas att arbetsförmågan kvarstår till och med pensionsåldern, vilket är den längsta period som man kan erhålla efterskydd.

Känslighetsanalyser

I tabellen visas hur de försäkringstekniska avsättningarna skulle förändras om antaganden om dödligheten eller inflationen förändrades. De försäkringstekniska avsättningarnas känslighet för en förändring av räntan framgår av avsnittet om finansiella risker.

Dödlighet – Dödssannolikheten antas öka med 15 procent. En ökad dödssannolikhet innebär ökade avsättningar för efterskyddet.

Kostnadsinflation – Reservavsättningens förändring visas när inflationen ökar med 1 procentenhet.

Analyserna är gjorda utan hänsyn till eventuella korrelationer mellan antaganden.

Försäkringstekniska avsättningar, Mkr		
2017	Avsättningar brutto	Effekt på resultat före skatt
Försäkringstekniska avsättningar	2 491	
Dödlighet	2 566	-75
Kostnadsinflation	2 492	-1
2016		
Försäkringstekniska avsättningar	2 532	
Dödlighet	2 617	-85
Kostnadsinflation	2 533	-1

Koncentrationer av försäkringsrisk

Koncentration av försäkringsrisk uppstår om riskexponeringen är koncentrerad till ett fåtal försäkrade eller viss geografisk plats.

För kollektivavtalad försäkring har företaget ingen möjlighet att styra över riskspridningen men inom ett

och samma kollektiv är riskerna spridda på ett stort antal olika försäkringar. Detta illustreras i nedanstående tabell som visar antal försäkringsavtal fördelat på olika åldersintervall.

2017	Antal avtal
0-30 år	233 207
31-40 år	246 521
41-50 år	299 179
51-60 år	324 535
61 år och äldre	205 512
Totalt	1 308 954

2016	Antal avtal
0-30 år	196 808
31-40 år	232 020
41-50 år	290 817
51-60 år	321 282
61 år och äldre	238 296
Totalt	1 279 223

Faktiska skadeanspråk jämfört med tidigare uppskattningar

Tabellen nedan visar ackumulerade över/underskott 2017-12-31 i förhållande till uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av varje skadeår för de senaste två åren.

Frigjort dödsfallskapital, Mkr	2017	2016
Beräknad	81	78
Utfall	60	60
Dödsfall resultat	21	18

Rapportering av försäkringsrisk

Som ett led i KPA Livförsäkrings interna uppföljning och riskhantering informeras styrelsen löpande om utvecklingen av försäkringsriskerna. I Riskrapporten, riskfunktionens rapport om risker till vd och styrelse, ges en samlad bild av riskläget, inklusive försäkringsrisker. Riskrapporten innehåller såväl kvantitativ som kvalitativ uppföljning av risker.

I aktuarierapporten rapporterar aktuariefunktionen till styrelsen om förändrade metoder och modeller för hantering av försäkringsrisk i samband med tecknande av försäkring och beräkning av försäkringstekniska avsättningar, liksom förändringar av parametrar. I KPA Livförsäkrings egna risk- och solvensbedömning beskrivs de risker som KPA Livförsäkring är, eller kommer att bli, expone-

rad för under den treåriga affärsplaneringsperioden 2018-2020.

KPA Livförsäkring bedriver övrig livförsäkringsverksamhet. Detta innebär bland annat att KPA Livförsäkring, såväl externt som internt, rapporterar kapitalkrav beräknade i enlighet med standardformeln i Solvens II.

Finansiella risker

Finansiell risk definieras som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av finansiella händelser. Exempel på händelser kan vara marknadshändelser såsom aktiekursfall eller förändring av marknadsräntor men även andra finansiella händelser som förändrad kreditvärdighet eller fallissemang hos motparter.

Målet för förvaltningen av tillgångarna är att uppnå högsta möjliga reala avkastning och att på bästa sätt bidra till en stabil och konkurrenskraftig premie under gällande risk- och placeringsrestriktioner. Valet av tillgångsportfölj görs med utgångspunkten att företaget ska tåla att utvecklingen på finansmarknaderna blir mycket svag. Ytterligare begränsningar vid valet av sammansättningen av tillgångsportföljer är att regulatoriska krav, så som solvens, ska uppfyllas med marginal beslutat av styrelsen.

Styrelsen har det yttersta ansvaret för förvaltningen av företagets tillgångar och anger ramar och limiter för exponeringar samt styrelsens policy för verksamheten. Vd ansvarar för att förvaltningen av företagets tillgångar sker inom de ramar och anvisningar som styrelsen givit samt för översynen av placeringsriktlinjerna.

Vid valet av placeringsinriktning beaktas tillgångarnas och skuldernas egenskaper såsom förväntad avkastning, risk och korrelation samt prognoser för försäkringsrörelsens utveckling. Därutöver gör företaget en miljö- och etikanalys av de företag där placeringar görs. Den placeringsinriktning som fastställs ger ramar för tillgångsförvaltningen. Inom dessa ramar och limiter ansvarar avdelningen för kapitalförvaltning för den löpande förvaltningen och för spridningen mellan olika tillgångsslag såsom aktier, obligationer, valutor, fastigheter samt specialplaceringar (såsom hedgefonder eller placeringar i syfte att uppnå en exponering mot råvaror och infrastruktur).

Placeringar sköts både internt och genom externt utlagda förvaltningsuppdrag. Löpande aktie- och ränteförvaltning samt värdepappersadministration har lagts ut till Swedbank Robur. Placeringar vars huvudsyfte är att matcha placeringsrisker i åtagandena eller justera portföljens risknivå hanteras internt inom avdelningen för kapitalförvaltning. Även specialplaceringar sköts internt inom företaget.

Hantering av finansiella risker

Företagets kapitalförvaltning ansvarar för att styra, följa upp och utvärdera hur de utlagda förvaltningsuppdragen sköts. Swedbank Robur ansvarar för daglig kontroll av efterlevnaden av gällande placeringsriktlinjer samt att resultatet av utförd kontroll rapporteras till Riskfunktionen och företagets kapitalförvaltning. Riskfunktionen genomför självständig uppföljning av exponeringar på daglig basis av de limiter som fastställts av styrelsen. Rapportering sker regelbundet till vd och styrelse avseende utvecklingen

av de finansiella riskerna och omgående av eventuella överträdelser av limiterna.

I placeringsriktlinjerna anges principerna för vilka instrument, emittenter och motparter som är tillåtna att använda i förvaltningen av placeringstillgångarna. Den totala tillgångsportföljen i KPA Livförsäkring är sammansatt av delportföljer: aktier, räntor, specialplaceringar och bolagsstrategiska innehav.

I huvudsak används derivat för att skräddarsy portföljens risknivå. Ett annat syfte är att matcha marknadsrisker i åtagandena, exempelvis med ränteswappar för att reducera balansräkningens räntekänslighet.

Bolagsstrategiska innehav är innehav som anses vara av särskilt strategiskt värde för företaget. Endast styrelsen får fatta beslut om placeringar av detta slag. Exempel på sådant innehav är aktier i koncernföretag. Inom avdelningen för kapitalförvaltning finns Riskstyrningskommittén som sammanträder veckovis. Vid dessa möten diskuteras riskexponeringen i förvaltningsportföljerna och beslut fattas och protokollförs. Under året har handel skett med aktier, räntebärande värdepapper, valutor och derivat på dessa (aktieindexterminer, ränteterminer och valutaterminer).

Marknadsrisker

KPA Livförsäkring definierar marknadsrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadspriser. Marknadsrisken är en betydande risk för KPA Livförsäkring och delas i sin tur in i ränterisk, aktiekursrisk, spreadrisk, samt valutarisk. Dessa risker mäts m h a SCR beräkningar för övrig livförsäkringsverksamheten och känslighetsanalyser. I känslighetsanalyserna tas hänsyn till effekten av eventuella derivatpositioner. Känslighetsanalyser av de olika risktyperna redogörs för nedan.

Känslighetsanalys av aktiekursrisk

KPA Livförsäkring definierar aktiekursrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i aktiekurser.

En känslighetsanalys av aktiekursrisken som mäter effekten på resultat före skatt och eget kapital av en nedgång med tio procent i marknadsvärdet på samtliga innehav, illustreras i tabellen nedan. För aktiederivat mäts risken som värdeförändringen på derivatpositionen då den underliggande tillgången minskar i värde i samma utsträckning som övriga aktieinnehav.

Känslighetsanalys - aktiekursrisk, Mkr	2017		2016	
	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
Aktier	1 312	-131	1 364	-136
Investeringsfonder aktier	0	0	0	0
Aktierelaterade derivatinstrument	0	-11	0	-5
Nettopåverkan resultat före skatt		-142		-141
Nettopåverkan eget kapital		-111		-110

Företagets exponering av onoterade aktier framgår av not 15.

Känslighetsanalys av ränterisk

KPA Livförsäkring definierar ränterisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadsräntor. Värderingen av företagets åtaganden är av stor betydelse för det finansiella resultatet och företagets stabilitet. Ränterisken, d v s risken för förändringar i marknadsräntor, påverkar företagets riskutrymme.

För KPA Livförsäkring är det ofördelaktigt med stigande marknadsräntor eftersom värdet av de räntebärande tillgångarna då minskar mer än vad

avsättningsbehovet gör. Denna räntekänslighet justeras löpande till önskad nivå genom justering av utlagda räntemandat och genom handel med räntederivat.

Ränterisken mäts genom ett ränteskifte med +/- 1 procentenhet vid beräkningen av tillgångsvärdenas känslighet. I KPA Livförsäkring mäts ränterisken för åtaganden genom en parallellförskjutning av diskonteringsräntan med +/- 1 procentenhet. Diskonteringskurvorna har ett golv vid noll.

Känslighetsanalys - ränterisk, Mkr	2017		2016	
	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
Ökning av marknadsränta				
Värdeförändring räntebärande tillgångar	3 397	-122	3 426	-111
Minskning av redovisat värde på försäkrings-tekniska avsättningar	2 491	26	2 532	32
Nettopåverkan årets resultat		-97		-79
Nettopåverkan eget kapital		-75		-62

Känslighetsanalys - ränterisk, Mkr	2017		2016	
	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
Minskning av marknadsränta				
Värdeförändring räntebärande tillgångar	3 397	108	3 426	118
Ökning av redovisat värde på försäkrings-tekniska avsättningar	2 491	-16	2 532	-16
Nettopåverkan årets resultat		92		102
Nettopåverkan eget kapital		71		80

Följande tabell illustrerar hur företaget är exponerat för ränterisk utifrån räntebärande tillgångar och skulders räntebindningstid.

Räntebindningstider för tillgångar och skulder	2017			
Ränteexponering, Mkr	< 5 år	5-15 år	> 15 år	Totalt
Tillgångar				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inkl. upplupen ränta)	2 984	413	-	3 397
Andra räntebärande finansiella instrument	122	-	-	122
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	3 106	413	-	3 519
Skulder och avsättningar				
Försäkringstekniska avsättningar	872	1 198	421	2 491
Summa skulder före ekonomisk säkring med derivat	872	1 198	421	2 491
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	2 234	-785	-421	1 028
Nominellt värde räntederivat	72	-	-	72
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	2 306	-785	-421	1 100

Räntebindningstider för tillgångar och skulder	2016			
Ränteexponering, Mkr	< 5 år	5-15 år	> 15 år	Totalt
Tillgångar				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inkl. upplupen ränta)	2 883	516	26	3 425
Andra räntebärande finansiella instrument	83	-	-	83
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	2 966	516	26	3 508
Skulder och avsättningar				
Försäkringstekniska avsättningar	889	1 176	435	2 500
Summa skulder före ekonomisk säkring med derivat	889	1 176	435	2 500
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	2 077	-660	-409	1 008
Nominellt värde räntederivat	99	-	-	99
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	2 176	-660	-409	1 107

Ränterisk kassaflödesrisk

I tabellen nedan framgår hur en ökning eller sänkning av marknadsräntan på 0,5 procent påverkar ränteintäkter respektive räntekostnader för tillgångar och skulder med räntebindningstid på upp till ett år.

Ränterisk kassaflödesrisk, Mkr	2017	2016
Ökning av marknadsräntan		
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	-8	1
Ränteintäkter för övriga räntebärande tillgångar	1	0
Minskning av marknadsräntan		
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	8	-1
Ränteintäkter för övriga räntebärande tillgångar	-1	0

Valutarisk

KPA Livförsäkring definierar valutarisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i valutakurser. I de fall tillgångar eller skulder är exponerade mot andra valutor än svenska kronor uppstår valutarisk. Valutaexponering får endast förekomma mot de valutor där exponering kan uppstå genom placeringar i aktier, räntor, specialplaceringar, bolagsstrategiska placeringar eller där exponeringen har sitt ursprung i försäkringsåtagandena. Valutaexponeringen begränsas genom fastställda limiter och styrs främst genom nyttjandet av valuta-terminer och -swappar.

Företagets försäkringsåtaganden är enbart denominerade i svenska kronor.

Valutarisken mäts som effekten på balansräkning och resultat av en förstärkning med 10 procent i den svenska kronan mot samtliga aktuella valutaexponeringar. Beräkningen utförs för nettoposition med avseende på förändring i varje enskild valuta företaget är exponerad mot. Företagets valutaexponering före och efter säkring med derivat redovisas i nedanstående tabell.

2017					
Valutakursexponering, Mkr	USD	JPY	EUR	GBP	Övrigt
Placeringstillgångar					
Aktier och andelar	497	70	103	63	115
Övriga tillgångar	5	-	14	-	1
Summa tillgångar	501	70	117	63	115
Övriga skulder och avsättningar	-	-	-	-	-
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	501	70	117	63	115
Nominellt värde valutaterminer	-68	5	-132	-	-18
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	433	75	-15	63	97

2016					
Valutakurs exponering, Mkr	USD	JPY	EUR	GBP	Övrigt
Placeringstillgångar					
Aktier och andelar	518	77	98	64	116
Övriga tillgångar	2	1	7	-	2
Summa tillgångar	519	78	106	64	118
Övriga skulder och avsättningar	-	-	-	-	-
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	519	78	106	64	118
Nominellt värde valutaterminer	-20	-4	-113	-	-19
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	499	73	-7	64	99

Känslighetsanalys - valutakursrisk

Tabellen visar hur en ogynnsam förändring med tio procent av företagets nettoexponering mot respektive valutor (efter ekonomisk säkring med derivat) påverkar resultat före skatt och eget kapital.

Känslighetsanalys valutakursrisk, Mkr	2017		2016	
	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
USD	433	-43	499	-50
JPY	75	-8	73	-7
GBP	63	-6	64	-6
EUR	-15	1	-7	1
Övrigt	97	-10	99	-10
Nettopåverkan resultat före skatt		-65		-73
Nettopåverkan eget kapital		-51		-57

Kreditrisk

Kredit-, motparts- och emittentrisker är risker att motparter eller emittenter inte fullgör sina finansiella förpliktelser och att eventuella säkerheter inte täcker fordran. Företaget har som policy att i huvudsak endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet och för en förteckning över godkända emittenter och motparter. Kredit- och motpartsriskerna i denna del av verksamheten bedöms därför vara små.

Kreditrisk uppstår i placeringsverksamheten, men även inom återförsäkring.

Kreditrisk i fordringar på återförsäkrare

Försäkringsföretagets återförsäkringspolicy innebär att avtal endast ingås med återförsäkrare med kreditbetyg A eller högre. Återförsäkrarnas kreditvärdighet ses över regelbundet för att säkerställa att det beslutade återförsäkringsskyddet upprätthålls. Per balansdagen finns inga fordringar på återförsäkrare.

Kreditrisk i derivat

För standardiserade derivat begränsas kreditrisken till medel på konto hos den så kallade clearingkontohållaren. För ej standardiserade derivat begränsas kreditrisken i enlighet med ISDA-avtal och CSA-avtal. Den kreditriskexponering (efter avdrag för värde av säkerheter) som företaget är exponerat för i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av tabellen nedan

(Maximal kreditexponering). Kredit- och motparts-riskerna bedöms vara små.

Mätning av kreditrisk

Den kreditriskexponering som företaget är exponerat för (efter avdrag för värde av säkerheter) i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av nedanstående tabell.

Maximal kreditriskexponering, Mkr	2017			2016		
	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto
Tillgångsklass						
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 369	-	3 369	3 390	-	3 390
Utlåning till kreditinstitut	9	-	9	11	-	11
Derivat	4	-	4	3	-	3
Fordringar	7	-	7	23	-	23
Upplupna ränteintäkter	28	-	28	35	-	35
Summa	3 417	-	3 417	3 462	-	3 462

2017							
Kreditkvalitet på finansiella tillgångar, Mkr	AAA	AA	A	BBB	BB	Ingen rating	Totalt
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	2 238	644	515	-	-	-	3 397
Övriga finansiella tillgångar har ingen rating	-	-	-	-	-	122	122
Summa	2 238	644	515	-	-	122	3 519

2016							
Kreditkvalitet på finansiella tillgångar, Mkr	AAA	AA	A	BBB	BB	Ingen rating	Totalt
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	2 119	793	513	-	-	-	3 425
Övriga finansiella tillgångar har ingen rating	-	-	-	-	-	83	83
Summa	2 119	793	513	-	-	83	3 508

Det redovisade värdet för finansiella tillgångar som annars skulle redovisas som förfallna till betalning eller nedskrivna och vars villkor har omförhandlats, eller som är antingen förfallna till betalning eller nedskrivna uppgår per balansdagen till ett ringa belopp.

Finansiell koncentrationsrisk

KPA Livförsäkring definierar finansiell koncentrationsrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av otillräcklig diversifiering av tillgångar, motparter eller emittenter. I relation till marknadsriskerna bedöms koncentrationsrisker i företaget vara låga genom den diversifiering som ges av företagets placeringsinriktning.

Mätning av finansiella koncentrationsrisker

Den finansiella koncentrationsrisken mäts och följs upp för stora koncentrationer av riskexponeringar. De största koncentrerade exponeringarna följs upp särskilt genom scenarioanalys och uppföljning av utveckling av värde och andel av tillgångsportföljen.

Väsentliga koncentrationer av kreditrisk

Tabellerna avser företagets största koncentrationer.

2017		
Väsentliga koncentrationer av kreditrisk, Mkr	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Swedbank	617	556
Nordea	610	610
Handelsbanken	542	542
SEB	515	515
SBAB	18	18

2016		
Väsentliga koncentrationer av kreditrisk, Mkr	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Handelsbanken	702	702
Nordea	589	589
Swedbank	575	544
SEB	513	513
SBAB	29	29

Väsentliga koncentrationer av aktierisk

Tabellerna nedan avser företagets största aktieinnehav.

2017	
Väsentliga koncentrationer av aktierisk, Mkr	Totalt
Atlas Copco A	50
Nordea	48
Swedbank A	28
Ericsson	25
Assa Abloy	24

2016	
Väsentliga koncentrationer av aktierisk, Mkr	Totalt
Nordea	53
Hennes & Mauritz B	39
Swedbank A	33
Handelsbanken A	30
Atlas Copco A	30

Likviditetsrisker

KPA Livförsäkring definierar likviditetsrisk som risken att finansiella transaktioner inte kan fullgöras eller bara kan fullgöras till avsevärd merkostnad, förlust eller oönskad riskexponering. Tillgångarna placeras i huvudsak i värdepapper med god likviditet.

Detta säkerställer att mängden likvida tillgångar med betryggande marginal överstiger företagets i närtid förväntade betalningsförpliktelser. För derivat har handel i huvudsak skett i marknader med god likviditet, varför likviditetsrisken bedöms vara låg. Företagets likviditetsrisk anses vara av ringa betydelse i den totala riskbilden.

2017	Återstående löptider				
Likviditetsrisker, Mkr	På anmodan	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid
Skulder	-	7	-	-	7

2016	Återstående löptider				
Likviditetsrisker, Mkr	På anmodan	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid
Skulder	-	5	-	-	22

Verksamhetsrisker

Med verksamhetsrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i verksamhetens omvärld, interna miljö eller till följd av strategiska, affärsrelaterade eller operativa beslut. Verksamhetsrisk delas in i följande underkategorier:

Affärsrisk

Affärsrisk, som avser risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av strategiska eller affärsrelaterade beslut eller händelser utanför företagets direkta kontroll. Affärsrisker kan till exempel uppstå till följd av innovationer och marknadsförändringar, regelverksförändringar, makroekonomiska och politiska händelser eller vid strategiska eller affärsrelaterade beslut. Affärsriskerna påverkas av företagets förmåga att hantera förändringar. Affärsrisk delas in i omvärldsrisk (händelser utanför företagets direkta kontroll) och beslutsrisk (att strategiska eller affärsrelaterade beslut baseras på otillräckliga underlag eller analyser).

Operativ risk

Med operativ risk avses risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i den löpande verksamhetens genomförande, som uppstår till följd av processer, system eller människor.

Hantering av verksamhetsrisker

En grundläggande princip inom företaget är att risk ska tas medvetet och riskhanteringen är därför en integrerad del av verksamhetsstyrningen. Riskhanteringen i företaget sker systematiskt både i verksamhetsprocesserna (löpande verksamheten) som i affärsplanering och inför väsentliga förändringar. Vid riskidentifiering av verksamhetsrisker är utgångspunkten verksamhetens mål, en aktuell omvärldsanalys och nulägesbedömning, informationsklassning samt eventuella incidenter. Omvärldsanalysen ska innefatta bevakning av nya riskområden.

Riskhanteringsprocessen för verksamhetsrisk följer i allt väsentligt den process som beskrivs under rubrik "Riskhanteringsprocessen". Rapportering av verksamhetsrisker sker två gånger per år till vd och styrelse i den riskrapport som sammanställs av riskfunktionen.

Kontinuitetsplanering

Om händelser inträffar trots att riskreducerande åtgärder har vidtagits begränsas konsekvensen av dessa händelser med hjälp av kontinuitetsplaner och krisberedskap. Kris och kontinuitetsplaner är upprättade inom företaget och övas i syfte att kunna hantera en eventuell krissituation och begränsa effekterna av negativa händelser. Styrelsens övergripande mål och krav när det gäller kontinuitetshantering tydliggörs i interna regelverk.

Incidenthantering

Incidenter rapporteras av alla medarbetare, åtgärder dokumenteras och följs upp. Rapporterade incidenter kategoriseras och värderas. Information om incidenter används vid identifiering och analys av verksamhetsriskerna.

Kapitalhantering

I kapitalhanteringspolicyn fastställer styrelsen de övergripande principerna för kapitalhantering och likviditetshantering i KPA Livförsäkring. Policyn utgör styrelsens verktyg för styrning av företaget med avseende på härledning och hantering av målintervall, kapitalbas och likviditetsriskhantering.

Policyn säkerställer att företaget är ändamålsenligt kapitaliserat för att vid varje tidpunkt klara den dagliga driften, täcka risker och åtaganden i verksamheten. Detta möjliggörs genom regelbunden utvärdering av målintervall samt analys av solvenssituation i företaget. Kapitalhanteringsprocessen ska vara samordnad med affärsplanering, egen risk- och solvensbedömning samt riskhanteringssystem för företaget. Kapitalhanteringen ska vara ändamålsenlig för styrning och måluppfyllnad, samt uppfylla alla gällande regelverkskrav. Kapitalhanteringen ska vara i enlighet med egen risk- och solvensbedömning och gällande affärsplaner för företaget.

Mål för kapitalisering

Företaget har definierat ett kapitalmål kompletterat med ett målintervall uttryckt i SCR-kvot. Kapitalmålet definieras som en långsiktig målbild kring vilken SCR-kvoten tillåts fluktuera beroende av exempelvis svängningar på de finansiella marknaderna och vari-

ationer i försäkringsrörelsens resultat. Fluktuationen förväntas ske i huvudsak mellan målintervallets övre och nedre kapitalmål nivå. Kapitalmålet ska ta sin utgångspunkt i den stipulerade risktoleransnivån samt i övervägande om ytterligare kapital krävs i form av kapitalbuffertar.

Kapitalbas

I företagets kapitalbas ska ingå aktiekapital, överkursfond, uppskjutna skattefordringar (netto), konsolideringsfond och den avstämningsreserv som tillkommer genom att värdering av posterna i Solvens II-balansräkningen respektive den finansiella rapporteringen skiljer sig åt.

Aktuell kapitalsituation

Företaget har under 2017 genomfört en egen risk- och solvensbedömning för den treåriga affärsplaneringsperioden 2018 till 2020. Det övergripande syftet med den egna risk- och solvensbedömningen är att utifrån företagets strategier, affärsplaner och exponeringar bedöma företagets solvensbehov samt säkerställa att företaget klarar att möta riskerna och det regulatoriska kapitalkravet.

Den egna risk- och solvensbedömningen visar att KPA Livförsäkring har en mycket stabil finansiell situation och är tillräckligt kapitaliserat för att genomföra sin affärsplan. Vid utveckling enligt beslutad affärsplan klarar företaget alla toleransnivåer kopplade till både SCR-kvot, och regulatoriskt kapitalkrav under hela affärsplaneringsperioden.

För kvantitativa upplysningar se avsnitt femårsöversikt.

Not 4. Premieinkomst

Mkr	2017	2016
Inbetalda och tillgodoförda grupp-försäkringspremier, löpande premier	383	366
Premieskatt	-104	-100
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	279	266
Premier för avgiven återförsäkring	0	0
Premieinkomst (efter avgiven återförsäkring)	279	266

Not 5. Kapitalavkastning, intäkter

Mkr	2017	2016
Utdelning på aktier och andelar	37	37
Ränteintäkter m m		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	19	30
Valutakursvinster, netto	-	48
Realisationsvinster, netto		
Aktier och andelar	88	34
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	34	40
	178	189

Not 6. Orealiserade vinster på placeringstillgångar

Mkr	2017	2016
Aktier och andelar, netto	57	29
Obligationer, netto	-	31
	57	60

Not 7. Utbetalda försäkringsersättningar

Mkr	2017	2016
Utbetalda försäkringsersättningar	-286	-297
Skaderegleringskostnader	-13	-13
	-298	-310

Not 8. Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar

Mkr	2017	2016
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar		
Livförsäkringsavsättningar	89	20
	89	20

Not 9. Driftskostnader

Mkr	2017	2016
Anskaffningskostnader	-1	-1
Administrationskostnader	-22	-19
	-23	-20
Övriga driftskostnader		
Skaderegleringskostnader ingående i Utbetalda försäkringsersättningar	-13	-13
Kostnader för kapitalförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	-6	-6
	-19	-19
Summa driftskostnader	-42	-39
Totala driftskostnader uppdelade på kostnadsslag		
Personalkostnader	-6	-5
Andra verksamhetsrelaterade kostnader	-36	-34
	-42	-39
Tkr		
Arvode till revisorer	2017	2016
Ernst & Young AB		
Revisionsuppdrag	-335	-165
KPMG AB		
Revisionsuppdrag	-106	-106
Övriga tjänster	-50	-
Deloitte AB		
Revisionsuppdrag	-	-34
Summa	-491	-305

Not 10. Kapitalavkastning, kostnader

Mkr	2017	2016
Kapitalförvaltningskostnader	-7	-7
Räntekostnader m m	-1	-1
Valutakursförluster, netto	-46	-
	-54	-8

Not 11. Orealiserade förluster på placeringstillgångar

Mkr	2017	2016
Obligationer och andra räntebärande värdepapper, netto	-36	-
	-36	-

Not 12. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument

2017, Mkr	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Summa
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål			
Finansiella tillgångar					
Aktier och andelar	131	-	-	-	131
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	19	-	-	-	19
Derivat, netto	-	2	-	-	2
Övriga fordringar	-	-	0	-	0
Kassa och bank	-	-	-1	-	-1
Summa	150	2	-1	-	151
Finansiella skulder					
Övriga skulder	-	-	-	0	0
Summa	-	-	-	0	0
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	150	2	-1	0	151

Not 12. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument, forts.

2016, Mkr	Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Summa
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål			
Finansiella tillgångar					
Aktier och andelar	151	-	-	-	151
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	95	-	-	-	95
Derivat, netto	-	0	-	-	0
Övriga fordringar	-	-	0	-	0
Kassa och bank	-	-	0	-	0
Summa	246	0	1	-	247
Finansiella skulder					
Övriga skulder	-	-	-	0	0
Summa	-	-	-	0	0
Nettoresultat finansiella tillgångar och skulder	246	0	1	0	247

Noten har omarbetats inför årsredovisningen 2017. Efter genomgång av kontoplanen har justeringar skett mellan de finansiella posterna i föregående års siffror. Justeringarna har ingen påverkan på resultat- och balansräkningen utan avser endast upplysning i denna not.

Not 13. Skatter

Mkr	2017	2016
Skatt på årets resultat		
Aktuell skattekostnad	-16	-12
varav inkomstskatt	-16	-12
Uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt	10	-24
Summa	-6	-36
Aktuell skattekostnad avseende inkomstskatt		
Periodens skattekostnad	-15	-12
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	-1	0
	-16	-12
Specifikation av uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt		
Uppskjuten skatt avseende temporära skillnader andra finansiella placeringstillgångar	10	-24
Summa	10	-24
Skatt avseende inkomstskatt		
Aktuell skatt avseende inkomstskatt	-16	-12
Uppskjuten skatt	10	-24
Summa	-6	-36
Avstämning av effektiv skattesats avseende inkomstskatt		
Resultat före skatt	53	158
Summa resultat i inkomstbeskattad verksamhet	53	158
Skatt enligt gällande skattesats, 22%	-12	-35
Skatteeffekt andra icke avdragsgilla kostnader/ ej skattepliktiga intäkter	-1	-1
Skatteeffekt hänförlig till tidigare år samt ändrade skattesatser	-1	0
Summa	-6	-36

Not 14. Aktier och andelar i koncernföretag

Moderföretag (ej konsoliderade dotterföretag), Mkr	Eget kapital 2017	Resultat 2017	Organisations- nummer	Antal	Kapital- andel i %	Bokfört värde 2017	Bokfört värde 2016
KPA Pensions- försäkring AB (publ)	64 163	9 062	516401-6544	300 000	100	344	344

Ovanstående dotterföretag konsolideras ej på grund av utdelningsförbud. Hela överskottet i dotterföretaget tillfaller försäkringstagarna i form av återbäring och kan således inte disponeras av moderföretaget. Verkligt värde anses därför motsvaras av bokfört värde.

Not 14. Aktier och andelar i koncernföretag, forts.

Mkr	2017	2016
Akkumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans	344	344
Utgående balans	344	344
Akkumulerade nedskrivningar		
Ingående balans	-	-
Utgående balans	-	-
Redovisade värden	344	344

Koncernföretag	Säte	Kapitalandel i %	
		2017	2016
KPA Pensionsförsäkring AB (publ)	Stockholm	100	100
Kungsbrohus Holding AB	Stockholm	70	70
Litreb III AB	Göteborg	100	100
Stopstorp KB	Stockholm	100	100
KB Sandspridaren	Stockholm	100	100
Fastighets KB Mariaporten	Göteborg	100	100
Hyresbostäder Sköndal KB	Göteborg	100	100
Fastighets KB Spårvagnen	Stockholm	100	100
Fastighets KB Sejen	Stockholm	100	-
Fastighets KB Lommanian	Stockholm	100	-
Hyresbostäder i Pålshö KB	Stockholm	100	-
Fastighets KB Limhamns Sjöstad	Stockholm	100	-

Not 15. Aktier och andelar

Mkr	2017	2016
Svenska och utländska		
Anskaffningsvärde	839	884
Verkligt värde	1 312	1 364
varav:		
Noterade aktier	1 312	1 363
Onoterade aktier	0	1

Not 16. Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Mkr	2017	2016
Upplupet anskaffningsvärde		
Svenska staten	694	776
Svenska bostadsinstitut	1 691	1 810
Svenska kommuner	410	201
Övriga svenska emittenter	506	498
Utländska stater	-	11
Övriga utländska emittenter	11	-
	3 312	3 296
varav:		
Noterade	3 312	3 296
Verkligt värde		
Svenska staten	724	830
Svenska bostadsinstitut	1 709	1 840
Svenska kommuner	414	202
Övriga svenska emittenter	510	506
Utländska stater	-	12
Övriga utländska emittenter	12	-
	3 369	3 390
varav:		
Noterade	3 369	3 390
Positiv skillnad till följd av att bokfört värde överstiger nominella värden	256	332
Negativ skillnad till följd av att bokfört värde överstiger nominella värden	-1	-1
Vid värdering av räntebärande värdepapper enligt upplupet anskaffningsvärde skulle balansposten redovisas till ett belopp på	3 312	3 296

Not 17. Utlåning kreditinstitut

Mkr	2017	2016
Kreditinstitut inom EU	1	-
Kreditinstitut övriga världen	8	11
	9	11

Not 18. Derivat

Mkr	2017	2016
Derivatinstrument med positiva värden		
Verkligt värde		
Aktieterminer	0	0
Ränteterminer	0	0
Valuteterminer	4	3
	4	3

Derivatinstrument med negativa värden		
Verkligt värde		
Aktieterminer	0	0
Ränteterminer	0	0
Valuteterminer	4	1
	4	1

Nominellt belopp/återstående kontraktsenlig löptid, Mkr	2017	2016
Derivat med positiva värden		
Under 1 år		
Aktieterminer	0	0
Ränteterminer	68	35
Valuteterminer	3	3
	71	38

Nominellt belopp/återstående kontraktsenlig löptid, Mkr	2017	2016
Derivatinstrument med negativa värden		
Under 1 år		
Aktieterminer	0	0
Ränteterminer	241	248
Valuteterminer	4	1
	245	249

Not 19. Upplysningar om kvittning

Företaget har ISDA avtal för OTC derivatavtal. Detta avtal ger parterna en kvittningsrätt av marknadsvärdet på skulder mot marknadsvärdet på fordringarna på motparten i fall av allvarligt betalningsfallissemang. Vidare har företaget i flera fall CSA avtal som kräver den ena parten i derivatavtalet ska ställa säkerhet till den andra om marknadsvärdet på en skuldposition överstiger en överenskommen nivå under en överenskommen tidsperiod.

					Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		
2017, Mkr		Brutto-belopp	Kvittning i balans-räkningen	Netto-belopp i balans-räkningen	Finansiella instrument	Erhållen /Erlagd kontant säkerhet	Netto-belopp
Balanspost	Tillgångar						
Derivat	Derivat (OTC)	4	-	4	-4	-	0
Balanspost	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	4	-	4	-4	0	-

					Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		
2016, Mkr		Brutto-belopp	Kvittning i balans-räkningen	Netto-belopp i balans-räkningen	Finansiella instrument	Erhållen /Erlagd kontant säkerhet	Netto-belopp
Balanspost	Tillgångar						
Derivat	Derivat (OTC)	3	-	3	-1	-	2
Balanspost	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	1	-	1	-1	-	-

Not 20. Övriga fordringar

Mkr	2017	2016
Fordringar på koncernföretag som ej konsolideras	0	-
Fordringar kapitalförvaltning	7	22
Övriga fordringar	16	14
	22	36

Not 21. Finansiella tillgångar och skulder

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

2017-12-31, Mkr	Finansiella tillgångar/ skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen								
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels- ändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redo- visat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Tillgångar									
Aktier och andelar	1 312	-	-	-	1 312	1 312	1 312	-	0
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 369	-	-	-	3 369	3 369	3 369	-	-
Utlåning till kreditinstitut	-	-	9	-	9	9	-	-	-
Derivat	-	4	-	-	4	4	0	4	-
Övriga fordringar	-	-	22	-	22	22	-	-	-
Kassa och bank	-	-	122	-	122	122	-	-	-
Upplupna ränteintäkter	28	-	-	-	28	28	28	-	-
Summa finans- iella tillgångar	4 709	4	153	-	4 866	4 866	4 709	4	0
Aktier och andelar i koncernföretag	-	-	-	-	344	344	-	-	-
Summa icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	344	344	-	-	-
Summa tillgångar	4 709	4	153	-	5 211	5 211	4 709	4	0
Skulder									
Derivat	-	4	-	-	4	4	0	4	-
Övriga skulder	-	-	-	14	14	14	-	-	-
Summa finans- iella skulder	-	4	-	14	18	18	0	4	-
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	2 620	2 620	-	-	-
Summa skulder	-	4	-	14	2 638	2 638	0	4	-

Not 21. Finansiella tillgångar och skulder, forts.

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

2016-12-31, Mkr	Finansiella tillgångar/ skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen								
	Innehav som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels- ändamål	Lån och andra fordringar	Övriga finansiella skulder	Redo- visat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Tillgångar									
Aktier och andelar	1 364	-	-	-	1 364	1 364	1 363	1	0
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 390	-	-	-	3 390	3 390	3 390	-	-
Utlåning till kreditinstitut	-	-	11	-	11	11	-	-	-
Derivat	-	3	-	-	3	3	-	3	-
Övriga fordringar	-	-	36	-	36	36	-	-	-
Kassa och bank	-	-	83	-	83	83	-	-	-
Upplupna ränteintäkter	34	-	-	-	34	34	34	-	-
Summa finansiella tillgångar	4 788	3	130	-	4 921	4 921	4 787	4	0
Aktier och andelar i koncernföretag	-	-	-	-	344	344	-	-	-
Summa icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	344	344	-	-	-
Summa tillgångar	4 788	3	130	-	5 265	5 265	4 787	4	0
Skulder									
Derivat	-	1	-	-	1	1	-	1	-
Övriga skulder	-	-	-	27	27	27	-	-	-
Summa finansiella skulder	-	1	-	27	28	28	-	1	-
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	2 662	2 662	-	-	-
Summa skulder	-	1	-	27	2 690	2 690	-	1	-

Not 21. Finansiella tillgångar och skulder, forts.

Justering av posten aktier och andelar i koncernföretag har skett till icke finansiella tillgångar.

Information om finansiella instruments verkliga värden

I ovanstående tabell lämnas upplysningar om hur verkligt värde bestämts för de finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. I not 1 Redovisningsprinciper återfinns beskrivningar om hur verkligt värde bestäms avseende tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Uppdelning av hur verkligt värde bestämts görs utifrån följande tre nivåer.

Nivå 1: enligt priser noterade på en aktiv marknad för samma instrument

Nivå 2: utifrån direkt eller indirekt observerbar marknadsdata som inte inkluderas i nivå 1

Nivå 3: utifrån indata som inte är observerbara på marknaden

KPA Livförsäkring har under året överfört aktier till ett värde av 0,4 miljon kronor från nivå 2 till nivå 1. Anledningen är att innehavet bedöms vara noterad på en aktiv marknad. Inga överföringar har skett till eller från nivå 3 under året.

Information om verkligt värde för finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen

För finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen, såsom utlåning till kreditinstitut, övriga fordringar, kassa och bank och övriga skulder anses det bokförda värdet reflektera det verkliga värdet.

Finansiella instrument noterade på en aktiv marknad

För finansiella instrument som är noterade på en aktiv marknad bestäms verkligt värde med utgångspunkt från tillgångens noterade köpkurs på balansdagen utan tillägg för transaktionskostnader (till exempel courtage) vid anskaffningstillfället. Ett finansiellt instrument betraktas som noterat på en aktiv marknad om noterade priser med lätthet finns tillgängliga på en börs, hos en handlare, mäklare, branschorga-

nisation, företag som tillhandahåller aktuell prisinformation eller tillsynsmyndighet och dessa priser representerar faktiska och regelbundet förekommande marknadstransaktioner på affärsmässiga villkor. Eventuella framtida transaktionskostnader vid en avyttring beaktas inte. För finansiella skulder bestäms verkligt värde utifrån noterad säljkurs. Sådana instrument återfinns på balansposterna aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper. Den största delen av företagets finansiella instrument åsätts ett verkligt värde med priser som är kvoterade på en aktiv marknad.

Finansiella instrument som inte är noterade på en aktiv marknad

Om marknaden för ett finansiellt instrument inte är aktiv, så tar företaget fram det verkliga värdet genom att använda en värderingsteknik. De använda värderingsteknikerna bygger i så hög utsträckning som möjligt på marknadsuppgifter och företagsspecifika uppgifter används i så låg grad som möjligt. Värderingstekniker används för följande klasser av finansiella instrument; derivat, obligationer och onoterade innehav av aktier vilka redovisas i balansposten aktier och andelar.

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till verkligt värde. Aktier och andelar som är officiellt noterade värderas med hjälp av senaste officiella köpkurs, i lokal valuta.

För innehav i onoterade aktier, främst riskkapitalbolag, ska värderingen i första hand följa IPEVCs principer (International Private Equity and Venture Capital) eller likvärdiga värderingsprinciper och ska i första hand vara baserat på tillgängliga marknadspriser, men även andra värderingsmetoder som till exempel diskonterat kassaflöde, substansvärdeметoden, nyligen genomförda transaktioner och multipelvärdering används. Generellt gäller att innehaven ska uppvisa verkligt värde med beaktande av försiktighet och konsekvens i värderingen. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

Verkligt värde för så kallade fond-i-fond ska fastställas utifrån underlag erhållet från extern part utsedd av fond i fondförvaltaren. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssetts.

Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Obligationer och andra räntebärande värdepapper värderas till verkligt värde. Både svenska och utländska obligationer och andra räntebärande värdepapper med officiell handel marknadsvärderas dagligen med hjälp av senaste officiella köpkurs i lokal valuta.

För instrument utan officiell handel och där tillförlitliga marknadspriser inte finns att tillgå värderas instrumentet med hjälp av allmänt vedertagna värderingsmodeller som innebär att kassaflöden diskonteras till relevant värderingskurva. Obligationer och andra räntebärande värdepapper utan officiell handel marknadsvärderas med hjälp av en yieldkurva baserad på Stibor (för löptider upp till 9 månader) respektive swapräntor (för löptider över 1 år) samt en marknadsmässig justering med en för respektive värdepapper bedömd rimlig kreditspread.

Derivat

Börshandlade ränteterminer tas upp till det verkliga värdet utifrån senaste officiella köp- eller säljkurs. Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot kronor för aktuell valuta vid värderingsdagens slut och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid. Transaktionskostnader för derivat kostnadsförs.

Värderingstekniker och väsentliga indata för innehav tillhörande nivå 2

KPA Livförsäkring har innehav i valutaterminer och aktier vilka hänförs till värderingskategori 2. Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot svenska kronor för aktuell valuta och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid. Aktier tillhörande nivå 2 är noterade men marknaden bedöms inte vara aktiv.

Värderingstekniker och väsentliga ej observerbara indata för innehav tillhörande nivå 3

Till nivå 3 hänförs andelar i investeringsfonder. KPA Livförsäkrings innehav i investeringsfonder avser private equity. Fonderna värderas med alternativ värderingsmetod för vilka observerbara indata inte finns tillgänglig.

Värdering baseras på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren. Värderingen följer IPEVCs principer (International Private Equity and Venture Capital) utfärdade av EVCA (European Venture Capital Association), som är en sammanslutning av riskkapitalföreningar som har gått samman och tagit fram värderingsprinciper för beräkning av verkliga värden. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssätts. IPEVCs värderingsmetoder inkluderar användning av diskonterat kassaflöde, substansvärdemetoden, nyligen genomförs transaktioner och multipelvärdering, som innebär att jämförelse görs av relativa värden för aktie och/eller företaget s.k. multiplar (nyckeltal).

Not 22. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder

2017, Mkr	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Tillgångar			
Aktier och andelar	-	1 656	1 656
Obligationer och räntebärande värdepapper	269	3 100	3 369
Utlåning till kreditinstitut	9	-	9
Derivat	4	-	4
Övriga fordringar	22	-	22
Kassa och bank	122	-	122
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	28	-	28
Summa tillgångar	454	4 756	5 210
Skulder och avsättningar			
Försäkringstekniska avsättningar			
Livförsäkringsavsättning	-	541	541
Oreglerade skador och tilldelad återbäring	-	1 950	1 950
Avsättningar för skatter	10	117	127
Derivat	4	-	4
Övriga skulder	14	-	14
Summa skulder och avsättningar	28	2 608	2 636

Not 23. Aktiekapital

Aktiekapital 72 aktier á nominellt belopp 10 tusen kronor, bokfört värde 720 tusen kronor.

Not 24. Disposition av företagets vinst eller förlust

Styrelsens förslag till vinstdisposition

Till årsstämman förfogande står enligt balansräkningen.

Konsolideringsfond	2 460 983 789
Årets resultat	47 055 768
Totalt, kronor	2 508 039 557

Styrelsen och vd föreslår stämman att 2 508 039 557 kronor balanseras i ny räkning.

Not 25. Obeskattade reserver

Mkr	Periodiseringsfond
Ingående balans 2016	215
Avsättning	17
Upplösning	-118
Utgående balans 2016	114
Ingående balans 2017	114
Avsättning	33
Upplösning	-82
Utgående balans 2017	65

Periodiseringsfond	2017	2016
Avsättning 2011	-	82
Avsättning 2012	10	10
Avsättning 2015	5	5
Avsättning 2016	17	17
Avsättning 2017	33	
Summa	65	114

Not 26. Livförsäkringsavsättning

Mkr	2017	2016
Ingående balans	629	649
Frigjort dödsfallskapital	-81	-78
Effekt av ändrad diskonteringsränta*	4	28
Prisbasbeloppet förändring	8	4
Frigjorda belastningar	-7	-7
Beståndsförändring	27	33
Antagande förändring	-38	0
Utgående balans	541	629

* Inkluderar effekt av ändrat värdesäkringsantagande

Ränteantagande

Förväntade kassaflöden diskonteras med ett antagande om aktuell ränta (per balansdag) som är av betryggande karaktär. Den betryggande diskonteringsräntan beräknas utgående från marknadsräntor för ränteswappar på balansdagen, justerade för kreditrisk, samt på en modellerad långsiktig terminsränta.

Negativa marknadsnoteringar efter kreditjustering sätts till noll. Marknadsräntorna ges full vikt upp till tio år, varefter de fasas ut linjärt upp till tjugo års löptid. Därefter ska kurvan fullt ut konvergera mot den långsiktiga terminsräntan. Den långsiktiga terminsräntan uppgår till 4,2 procent.

Not 26. Livförsäkringsavsättning, forts.

Dödlighetsantaganden

KPA Livförsäkring tillämpar betryggande antaganden om dödlighet. Antagandena motsvarar aktuell erfarenhet inom KPA Livförsäkring.

Driftkostnadsantagande

En kostnad som är proportionell mot inbetald premie och denna kostnad motsvarar aktuell erfarenhet inom KPA Livförsäkring. Driftkostnadsantagande bestäms som en procentsats på avsättningarna.

Not 27. Oreglerade skador

Mkr	2017	Förändring	2016
Avsättning för fastställda skador	18	1	17
Avsättning för icke fastställda skador *	170	-13	183
Skadebehandlingsreserv	7	-1	8
Avsättning för oreglerade skador	195	-13	208

* Varav IBNR 42 (43) miljoner kronor.

Avsättningen till icke fastställda skador sker utifrån statistik om inträffade skador under de föregående tre åren. Beloppet diskonteras inte.

Not 28. Återbäring och rabatter

Mkr	2017	2016
Ingående balans	1 695	1 678
Årets upplösning av tilldelad återbäring	-140	-133
Årets avsättning för tilldelad återbäring	200	150
Utgående balans	1 755	1 695

Fond för tilldelad återbäring används bl.a. för att finansiera framtida premier.

Not 29. Uppskjuten skatteskuld

Mkr	2017	2016
Uppskjutna skattefordringar (-) och skulder (+)		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	13	21
Aktier och andelar	104	106
Derivat	0	0
	117	127

Samtliga förändringar mellan åren i posten uppskjuten skatt har redovisats som uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt i resultaträkningen.

Not 30. Övriga skulder

Mkr	2017	2016
Skulder till koncernföretag som ej konsolideras	5	5
Skulder till närstående företag	1	0
Skulder till kapitalförvaltning	8	22
	14	27

Not 31. Ställda säkerheter

Mkr	2017	2016
Övriga ställda säkerheter (bokfört värde)		
För försäkringstagarnas räkning registerförda tillgångar		
Aktier och andelar	1 312	1 364
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 362	3 386
Derivat	0	2
Kassa och bank	68	38
Upplupna räntor och hyresintäkter	28	34
	4 769	4 823
För andras räkning pantsatta tillgångar		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	7	4
Likvida medel	9	11
Totalt ställda säkerheter	4 785	4 838

Säkerheter har ställts i enlighet med clearing-institutens angivna marginalsäkerhetskrav.

Ställda säkerheter

I händelse av obestånd har försäkringstagarna förmånsrätt i de registerförda tillgångarna. KPA Livförsäkring har rätt att föra tillgångar in och ut ur registret så länge som tillgångarna enligt Försäkringsrörelselagen överstiger de åtaganden som företaget har mot försäkringstagarna. De försäkringstekniska åtagandena uppgår till 2 491 (2 532).

För andras räkning pantsatta tillgångar avser obligationer och likvida medel pantsatta för positioner i börshandlade derivat. Pantsättning är ett krav från clearinginstitutet och således en förutsättning för handel.

För andras räkning pantsatta tillgångar avser också likvida medel pantsatta för positioner i OTC-derivat. Pantsättningen avser reglering av orealiserat resultat och regleras via med motparterna ingångna ISDA-avtal.

Not 32. Eventualförpliktelser

Mkr	2017	2016
Solidariskt betalningsansvar för hyresåtaganden	-	149
Varav till förmån för koncern-/intresseföretag	-	-

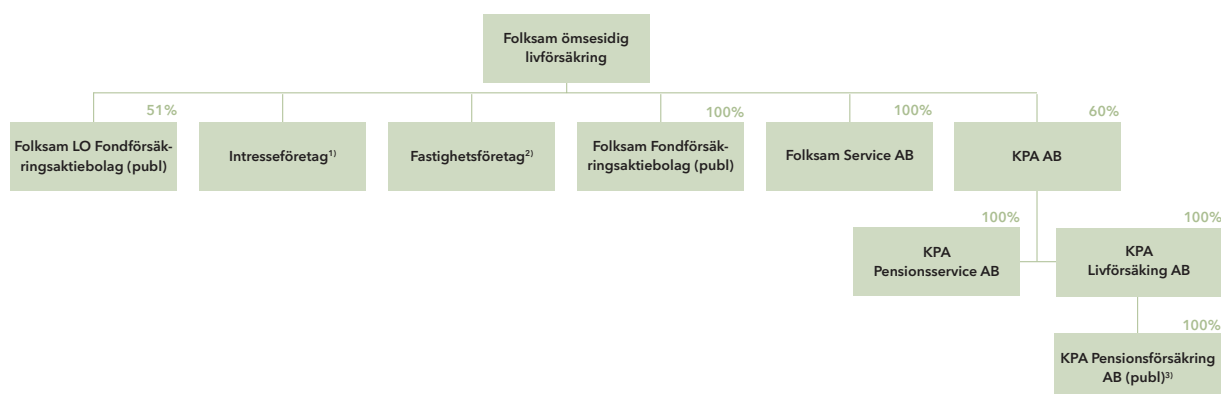
Not 33. Upplysningar om närstående

Närstående parter

Noten beskriver väsentliga relationer mellan KPA Livförsäkring och övriga företag inom KPA Pension samt relationen till närstående företag inom Folksam.

Bolagsstruktur

Folksam består av två koncerner. Folksam Liv-koncernen och Folksam Sak-koncernen. Bilden nedan visar legal struktur för Folksam Liv-koncernen. Detaljerad redovisning av samtliga Sak-koncern-företag finns i Folksam ömsesidig sakförsäkrings årsredovisning.

¹) Detaljerad redovisning av intresseföretag finns i not 19-20 i årsredovisning för Folksam Liv.

²) Detaljerad redovisning av dotterföretag finns i not 18 i årsredovisning för Folksam Liv.

³) Detaljerad redovisning av dotter- och intresseföretag finns i not 17-18 i årsredovisning för KPA Pensionsförsäkring.

Upplysningar om hur närståendetransaktioner ingås och följs upp

Varje år beslutar styrelsen om en verksamhetsplan som bland annat beskriver ekonomiska mål och nyttjandet av gemensamma resurser. Vd ska regelbundet under året informera styrelsen om prognos och utfall av verksamhetsplanen. Principiella avvikelser från beslutad verksamhetsplan ska godkännas av styrelsen. I samband med årsbokslutet ska den slutliga fördelningen av kostnader mellan företagen beslutas av styrelsen.

Kostnadsfördelning

Varje företag, verksamhetsområde och produkt ska bära sina direkta och/eller indirekt hänförliga kostnader. Driftskostnader fördelas så långt möjligt efter faktiskt nyttjande på företag och produkt. Exempel på sådana kostnader är datorutrustning, lokaler och telefoni. För övriga kostnader görs en bedömning av faktiskt nyttjande, utifrån bland annat tidsredovisning, antal transaktioner eller antal försäkringar kopplade till kostnaden. Exempel på sådana kostnader är utnyttjande av vissa stödenheter och marknadsföring.

KPA Pensionsförsäkring har rollen som inköpsföretag för övriga företag i KPA Pension. Företaget tillhandahåller också koncernledande funktioner, verksamhetsfunktioner samt stabsfunktioner. Företaget fakturerar månadsvis ut samtliga kostnader, exklusive företagets egna kostnader, till övriga företag inom KPA Pension. Kostnaderna faktureras i proportion till nyttjandegrad (dvs. respektive företag bär sina särkostnader samt en framräknad del av gemensamma kostnader). I första hand fördelas kostnaderna direkt till det företag där resurserna förbrukas men när kostnader inte kan hänföras till ett enskilt företag används fördelningsnyckel.

Överenskommelser

Den kostnadsfördelning som överenskommit på övergripande nivå operationaliseras genom att interna överenskommelser upprättas mellan kostnadsställen/företag interndeberas. Överenskommelserna dokumenteras och innehåller uppgifter om hur uppföljning och kontroll ska utföras.

Not 33. Uppllysningar om närstående, forts.

Närståendetransaktioner

Följande transaktioner har skett mellan KPA Livförsäkring och närstående parter inom:	2017				2016			
	Erlagd ersättning	Erhållen ersättning	Fordran	Skuld	Erlagd ersättning	Erhållen ersättning	Fordran	Skuld
KPA-koncernen, Tkr								
Moderföretag:			110	-			-	5 008
Administrativt stöd	3 982	-			26 366	-		
Dotterföretag:			-	5 446			-	-
Administrativt stöd	18 817	-			-	-		
Koncernföretag:			-	45			-	-
Administrativt stöd	607	-			601	-		
Totalt	23 406	-	110	5 491	26 967	-	-	5 008
Folksam Liv-koncernen, Tkr								
Moderföretag:			-	-			-	-
Kapitalförvaltning	6 115	-			6 101	-		
Totalt	6 115	-	-	-	6 101	-	-	-
Folksam Sak-koncernen, Tkr								
Moderföretag:			-	1 424			-	-
Administrativt stöd	4 745	-			1	-		
Totalt	4 745	-	-	1 424	1	-	-	-
Totalt	34 267	-	110	6 914	33 069	-	-	5 008

KPA har under 2017 bytt inköpsbolag från KPA AB till KPA Pensionsförsäkring. Kostnadsfördelning inom Folksam-koncernen och KPA-koncernen bruttoredovisas i noten för både 2017 och 2016.

Not 34. Medelantal anställda samt löner och ersättningar

Medelantal anställda ¹⁾	2017	2016
Tjänstemän	-	-

1) Företagen inom Folksam tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera företag inom Folksam. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett företag. Den anställdes lönekostnader belastar initialt det organisatoriskt tilldelade kostnadsstället, varefter lönekostnaderna fördelas mellan kostnadsställen inom Folksam i förhållande till utfört arbete. Utifrån tillikaanställningsmodellen är medelantalet anställda i KPA Livförsäkring 6 (15) personer.

Löner, ersättningar och övriga förmåner, Tkr ¹⁾	2017	2016
Styrelse	801	649
Vd	1 117	383
Andra ledande befattningshavare	237	371
Summa ledande befattningshavare	2 155	1 403
Tjänstemän	-	-
Totalt	2 155	1 403
Sociala kostnader	1 579	761
varav pensionskostnader styrelse, inklusive löneskatt	-	-
varav pensionskostnader vd, inklusive löneskatt	630	161
varav pensionskostnader andra ledande befattningshavare, inklusive löneskatt	113	162

1) Vd är även verksam i andra KPA-bolag. Lönekostnaderna fördelas därför mellan dessa företag. Ledande befattningshavare består av företagsledningen, som är tillika engagerad av samtliga företag i KPA Pension. Därför fördelas lönerna mellan företagen.

Fördelning kvinnor och män, ledande befattningshavare, antal	2017		2016	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Styrelse	3	7	5	6
Vd	-	1	1	-
Andra ledande befattningshavare	1	2	1	3
Summa kvinnor och män, ledande befattningshavare	5	9	7	9

Ersättningspolicy

Ersättningspolicy KPA Livförsäkring utgår från Folksam Livs ersättningspolicy samt de grundläggande värderingarna inom Folksam och har som mål att långsiktigt attrahera, motivera och behålla kvalificerade medarbetare med rätt kompetens vilka bidrar till att KPA Livförsäkring når sina mål och strategier på kort och lång sikt. Ersättningen ska vara individuell och differentierad, den ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar på KPA Livförsäkring. Ersättningarna ska utformas och bestämmas utan hänsyn till kön,

könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

KPA Livförsäkring har inga rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande. För vd utgår ingen rörlig ersättning. För övriga anställda inom KPA Livförsäkring som kan påverka företagets risknivå utgår ingen rörlig ersättning dock med undantag för ett generellt belöningsprogram baserat på Folsams övergripande mål fastställda av styrelserna för Folksam Liv och Folksam Sak och som gäller för alla anställda inom Folksam inklusive dotterföretag.

Not 34. Medelantal anställda samt löner och ersättningar, forts.

Beslutsgång för ersättningspolicy
KPA Livförsäkrings ersättningspolicy är fastställd av KPA Livförsäkrings styrelse.

Ersättningsutskott

Inom KPA Livförsäkring har styrelseordföranden ersättningsutskottets roll.

Anställda som kan påverka risknivån i KPA Livförsäkring

KPA Livförsäkring har identifierat de anställda som väsentligen kan påverka risknivån i företaget. Denna grupp av anställda utvärderas löpande och kan ändras beroende på den påverkan de har från tid till annan. Anställda som kan påverka risknivån i KPA Livförsäkring är vd samt tillikaanställda med ansvar för kontrollfunktioner samt i ledande strategiska befattningar, tillikaanställda i kontrollfunktioner samt tillikaanställda styrelseledamöter i moder- och dotterföretag som står under Finansinspektionens tillsyn.

Folksams belöningsprogram

Folksam har ett belöningsprogram som omfattar samtliga medarbetare inom Folksam inklusive dotterföretag utom vd, koncernledning, vd/vice vd i dotterföretag och chef för internrevision. Syftet med belöningsprogrammet för 2017 var att skapa fokus på Folksams strategi och övergripande mål; att Folksam ska ha försäkrings- och pensionssparandebanshens mest nöjda kunder. Detta innebar ett fokus på Folksams affärs mål - Nöjda kunder samt Helkunder -vilka utgjorde de belöningsgrundande målen i belöningsprogrammet.

Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kronor till maximalt 20 000 kronor per medarbetare beroende på grad av måluppfyllelse. Utfallet i belöningsprogrammet växlas obligatoriskt till en avsättning i en individuell tjänstepensionsförsäkring.

Ersättning styrelse och utskott

2017, Tkr	Styrelse-arvode	Risk- och kapital-utskott	Övriga förmåner	Sociala kostnader ¹⁾	Totalt
Styrelsens ordförande					
Ilmar Reepalu	149	46	-	61	256
Övriga styrelseledamöter					
Lars Fresker	106	-	-	33	139
Per Holmström	106	41	-	46	193
Niclas Lindahl	99	-	-	31	130
Tomas Norderheim	106	-	-	33	139
Monica Selin	99	-	-	31	130
Katrin Stjernfeldt Jammeh	106	-	-	33	139
Åse Kristiansson Ödewing	-	-	-	-	-
Björn Siljeholm, fr o m maj	-	-	-	-	-
Personalrepresentanter, 2 st	30	-	-	9	39
Summa ersättning styrelse och utskott	801	87	-	279	1 167

Not 34. Medelantal anställda samt löner och ersättningar, forts.

2016, Tkr	Styrelse- arvode	Risk- och kapital- utskott	Övriga förmåner	Sociala kostnader ¹⁾	Totalt
Styrelsens ordförande					
Ilmar Reepalu	137	45	-	57	239
Övriga styrelseledamöter					
Lars Fresker	61	-	-	19	80
Per Holmström	103	25	-	40	168
Niclas Lindahl	61	-	-	19	80
Tomas Norderheim	-	-	-	-	-
Christer Romilson, avgått	76	20	-	30	126
Monica Selin	89	-	-	28	117
Katrin Stjernfeldt Jammeh	89	-	-	28	117
Åse Kristiansson Ödewing	3	3	-	2	8
Personalrepresentanter, 2 st	30	-	-	9	39
Summa ersättning styrelse och utskott	649	93	-	233	975

1) Varav inga pensionskostnader.

Arvodesnivåer styrelsen, Tkr	2017	2016
Styrelsen		
Styrelseordförande, fast årsarvode	107	104
Övriga exklusive vd, fast årsarvode	72	69
Sammanträdesarvode per tillfälle	6,9	6,7
Ledamot anställd inom Folksamkoncernen erhåller inget arvode	-	-
Personalrepresentanter, Tkr		
Ordinarie ledamot, fast arvode	-	-
Sammanträdesarvode per tillfälle	3	3
Arvoden till ledamöter i Risk- och kapitalutskottet, Tkr		
Årsarvode	30	30
Sammanträdesarvode per tillfälle	5,2	5,0

Not 34. Medelantal anställda samt löner och ersättningar, forts.

Löner, ersättningar, arvoden och förmåner, Tkr	2017	2016
Vd ¹⁾		
Johan Sjöström fr o m 1/1-17		
Grundlön	1 068	-
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	49	-
Pensionskostnad ³⁾	630	-
Summa kostnader	1 747	-
Vd ¹⁾		
Mia Liblik t o m 31/12-16		
Grundlön	-	380
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	-	3
Pensionskostnad ³⁾	-	161
Summa kostnader	-	544
Andra ledande befattningshavare ^{1, 4)}		
Andra ledande befattningshavare 4 (4) personer, varav 4 (4) personer med rörlig ersättning		
Grundlön	231	367
Rörlig ersättning	-	-
Övriga förmåner och ersättningar ²⁾	6	5
Pensionskostnad ³⁾	113	162
Summa kostnader	350	534

1) Vd och ledande befattningshavare tillhör även KPA Pensions företagsledning. Lönekostnaderna fördelas därför mellan KPA Pensions bolag.

2) Övriga förmåner och ersättningar avser huvudsakligen tjänstebil.

3) Pensionskostnader avser kostnader hänförligt till respektive år.

4) Ledande befattningshavare består av koncernens företagsledning, som är tillika engagerad av samtliga företag i KPA Pension.

Övrig information om ersättningar till anställda enligt Finansinspektionens föreskrift FFFS 2015:12

För ersättningar intjänade tidigare än räkenskapsåret 2016 har inga belopp avsatts eller utbetalats under 2017. För räkenskapsåret 2016 har inga belopp avsatts för senare utbetalning.

Under 2017 har inga belopp utbetalats avseende avgångsvederlag. Under 2017 har det kostnadsförda totalbeloppet för avgångsvederlag uppgått till 0 kronor. Likaså uppgår det ackumulerade totalbeloppet för avgångsvederlag till 0 kronor.

Ersättningar till ledande befattningshavare

Principer

Till styrelsens ordförande och ledamöter inklusive arbetstagarrepresentanter utgår arvode enligt bolagsstämman beslut. Styrelsearvode betalas även ut till KPA-anställda som sitter i bolagsstyrelser. Ersättningen till vd och andra ledande befattningshavare utgörs av grundlön, övriga förmåner och pension. Det finns inga rörliga ersättningar eller övriga ersättningar till vd. För övriga ledande befattningshavare utgår inga rörliga ersättningar utöver Folksam belöningsprogram.

Not 34. Medelantal anställda samt löner och ersättningar, forts.

Med andra ledande befattningshavare avses de fyra personer som tillsammans med vd och vice vd utgör KPA Pension företagsledning. För företagsledningens sammansättning, se ovan.

Pensioner

Företaget tillämpar den kollektivavtalade tjänstepensionsplanen, KTP, för alla anställda. Pensionsförpliktelserna är tryggade i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse. Pensionsålder för övriga anställda är 65 år. Några utestående pensionsförpliktelser för styrelse och vd finns inte.

Avgångsvederlag och liknande förmåner

Inga avtal om avgångsvederlag eller liknande förmåner för vd eller andra ledande befattningshavare finns. Vd och andra ledande befattningshavare har i likhet med alla anställda fast lön och 6 månaders uppsägningstid.

Pensionsupplysningar (moderföretag)

KPA Pensions åtagande till anställda för kollektivavtalade tjänstepensioner tryggas i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse sedan 1 juli 2011. Pensionsplanen, KTP-planen, är i huvudsak en förmånsbestämd plan. Dock finns en mindre del i KTP-planen som är premiebestämd.

Premierna för de förmånsbestämda och premiebestämda delarna redovisas löpande som kostnader i arbetsgivaren KPA AB:s resultaträkning. Kostnaden för särskild löneskatt på pensionskostnader periodi-

seras i takt med att de uppstår i KPA AB:s resultaträkning. Pensionsåtagandena redovisas inte i KPA AB:s balansräkning.

Tidigare intjänade pensionsförmåner enligt KPA-planen tryggas med försäkring. KPA Pension tryggar även pensionsrätt i KPA AB:s Pensionsstiftelse för före detta anställda (16 personer) enligt pensionsavtalet PA-KL och några äldre kommunala pensionsbestämmelser. Pensionsåtaganden tryggade i stiftelsen har beräknats enligt Finansinspektionens tryggningsgrund FFFS 2007:24 som ska användas vid beräkning av pensionsskuld för företag.

Räntan för 2017 är fastställd till 0,7 (0,8) procent för nominella åtaganden, medan räntan för indexerade åtaganden är -0,4 (-0,4) procent.

Vid redovisning av pensionsåtaganden i juridisk person tillämpas reglerna i tryggandelagen och Finansinspektionens föreskrifter. Tillämpning av tryggandelagen är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. Reglerna i IAS 19 avseende förmånsbestämda pensionsplaner tillämpas därför inte utan upplysningar lämnas enligt relevanta delar av vad som anges i IAS 19. Pensionsberäkningarna bygger på löne- och pensionsnivåer på balansdagen.

Berednings- och beslutsprocessen

Styrelsen beslutar om vd:s anställningsvillkor. Ordförande förbereder frågan om vd:s anställningsvillkor för beslut av styrelsen.

Specifikation av redovisade pensionskostnader i KPA Pension, pensionering genom försäkring, Tkr	2017	2016
Försäkringspremier	1 340	219
Särskild löneskatt på pensionskostnader	330	53
Årets pensionskostnad	1 670	272

Pensionsåtagande tryggade i KPA AB:s Pensionsstiftelse, Tkr	2017	2016
Verkligt värde på tillgångar i stiftelsen	31 870	32 589
Finansiella skulder	-1 640	-1 688
Pensionsåtagande tryggade i stiftelsen	-24 518	-25 618
Övervärde	5 712	5 283

Not 35. Avstämning av totalavkastningstabell

Mkr	Not	Ingående marknadsvärde 2017-01-01	Utgående marknadsvärde 2017-12-31	Total- avkastning 2017
Räntebärande				
Obligationer	16	3 390	3 369	
Upplupen ränta på räntebärande värdepapper		35	28	
Räntederivat		0	0	
Valutaderivat		2	0	
Likvida medel		45	72	
Räntebärande innan värderingsskillnader		3 472	3 469	22
Prisskillnader		3	3	-1
Värderingsprinciper terminer		0	0	0
Räntebärande enligt TAT		3 475	3 472	21
Aktier				
Aktier och andelar, noterade	15	1 363	1 312	
Aktiederivat		0	0	
Restitutioner		0	0	
Likvida medel		3	5	
Aktier innan värderingsskillnader		1 367	1 317	130
Prisskillnader		-1	1	2
Värderingsprinciper terminer		0	0	0
Aktier enligt TAT		1 366	1 318	132
Specialplaceringar				
Onoterade aktier		0	0	
Likvida medel		0	0	
Specialplaceringar innan värderingsskillnader		0	0	0
Prisskillnader		-	0	0
Specialplaceringar enligt TAT		0	0	0
Bolagsstrategiska innehav				
Aktier i dotterföretag		344	344	-
Bolagsstrategiska innehav innan värderingsprinciper		344	344	-
Värderingsprinciper pris		0	0	-
Bolagsstrategiska innehav enligt TAT		344	344	-

Not 36. Tvister

Det förekommer inte några tvister som i väsentligt avseende kan påverka företagets finansiella ställning.

Not 37. Väsentliga händelser efter balansdagen

Inga väsentliga händelser har inträffat efter balansdagen.

Årsredovisningens undertecknande

Stockholm den 14 mars 2018

Ilmar Reepalu
Ordförande

Monica Selin

Lars Fresker

Katrin Stjernfeldt Jammeh

Tomas Norderheim

Per Holmström

Björn Siljeholm

Åse Kristiansson Ödewing

Niclas Lindahl

Thomas Månsson
Arbetstagarrepresentant

Johan Sjöström
VD

Vår revisionsberättelse har lämnats den 2018

Ernst & Young AB

KPMG AB

Daniel Eriksson
Auktoriserad revisor

Magnus Ripa
Auktoriserad revisor

Definitioner och begrepp

Direktavkastning

Räntetäkter, utdelning på aktier och andelar.

Duration

Löptid.

Förvaltningskostnadsprocent

Driftskostnadernas andel (procent) av förvaltad kapital. Visar hur stor del av det totala historiska sparandet som går till att täcka försäkringsföretagets kostnader.

Kapitalbas (enligt solvens II)

Kapitalbasen består av primärkapital och tilläggs-kapital som har godkänts av Finansinspektionen.

I primärkapital ingår följande poster, den positiva skillnaden mellan tillgångar och skulder, inklusive försäkringstekniska skulder samt efterställda skulder. Tilläggskapital är en post som inte ingår i primärkapitalet men som kan krävas in för att täcka förluster.

Kollektiv konsolidering

Företagets tillgångar värderade till verkligt värde minskade med aktiekapital, finansiella skulder och företagets totala åtagande (garanterade och icke garanterade).

Kollektivt konsolideringskapital

Företagets tillgångar värderade till verkligt värde minskade med företagets totala åtagande, det vill säga försäkringstekniska avsättningar och allokerad återbäring.

Kollektiv konsolideringsnivå

Förhållandet mellan tillgångsvärden och företagets totala åtagande.

Konsolideringskapital

Eget kapital (inkluderat över-/undervärden i tillgångar/skulder), obeskattade reserver, uppskjuten skatt och förlagslån.

Minimikapitalkrav

Minimikapitalkravet utgör den minsta storlek på det medräkningsbara primärkapitalet som krävs för att försäkringsföretaget med 85 procents sannolikhet ska ha tillgångar under kommande tolv månader som täcker värdet av åtagandena gentemot försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

ORSA

"Own Risk Solvency Assessment" det vill säga egen risk- och solvensbedömning där företagets risker och kapitalbehov bedöms.

SCR-kvot

Med SCR-kvot avses förhållandet mellan kapitalbas och solvenskapitalkrav.

Solvens II

De regler för försäkringsföretags ekonomiska ställning och styrka (solvens) som arbetas fram inom EU. Reglerna började gälla den första januari 2016.

Solvenskapitalkrav

Solvenskapitalkravet utgör den minsta storlek på det medräkningsbara primärkapitalet som krävs för att försäkringsföretaget med 99,5 procents sannolikhet ska ha tillgångar under kommande tolv månader som täcker värdet av åtagandena gentemot försäkringstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

Solvenskvt

Förhållandet mellan kapitalbas och solvensmarginal.

Solvensmarginal

Den lägsta nivå, beräknad utifrån verksamhetens art och omfattning, som kapitalbasen skall uppgå till enligt Försäkringsrörelselagen.

Totalavkastning

Summan av direktavkastning (före avdrag för förvaltningskostnader) samt realiserade och orealiserade värdeförändringar på placeringstillgångarna.

Företagsbenämningar

Folksam

Folksam omfattar Folksam Liv-koncern och Folksam Sak-koncern. I begreppet koncern ingår konsoliderade och ej konsoliderade företag.

Folksam Liv-koncernen

I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans- och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Liv konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ) (Folksam Fondförsäkring), dels delägda företag som företagen inom KPA Pension, som ägs till 60 procent och Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag (publ) (Folksam LO Fondförsäkring), som ägs till 51 procent. KPA Pension omfattar KPA AB, KPA Livförsäkring AB (publ) (KPA Livförsäkring), KPA Pensionsförsäkring AB (publ) (KPA Pensionsförsäkring) samt KPA Pensionsservice AB.

Folksam Sak-koncernen

I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans- och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Sak konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar

dels helägda dotterföretag som Tre Kronor Försäkring AB, Förenade Liv Grupp-försäkring AB (publ) (Förenade Liv) samt SalusAnsvar AB i likvidation, dels delägda företag som det finska försäkringsföretaget Folksam Skadeförsäkring Ab, som ägs till 75 procent. SalusAnsvar AB i likvidation äger i sin tur 51 procent i Saco Folksam Försäkrings AB.

Folksam Liv-gruppen

Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt SII-regelverket, för Folksam Liv motsvarar det företag som ingår i Folksam i Folksam Liv-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna.

Folksam Sak-gruppen

Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt SII-regelverket, för Folksam Sak motsvarar det företag som ingår i Folksam Sak-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna.

Besöksadress: Östgötagatan 90, 10685 Stockholm
Telefon: 08-665 04 00, Org: 556527-7182
Kundtjänst: 020-650 500 www.kpa.se

KPA
PENSION